

Noora Huovinen & Taina Puolakka

3–5-VUOTIAIDEN LASTEN TUEN TAR- PEIDEN HUOMIOINTI YLEISELLÄ TUEN TASOLLA

Varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta

Opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijät	Tutkinto	Aika
Noora Huovinen, Taina Puolakka	Sosionomi (AMK)	Maaliskuu 2021
Opinnäytetyön nimi		
3–5-vuotiaiden lasten tuen tarpeiden huomiointi yleisellä tuen tasolla varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta		50 sivua 3 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kouvolan kaupunki		
Ohjaaja		
Virve Jussila		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä varhaiskasvatuksen opettajat ovat mieltä lasten tuen tarpeiden huomioimisesta yleisellä tuen tasolla ja miten sitä toteutetaan. Tutkimuksessa haastateltiin varhaiskasvatuksen opettajia ja kerättiin heidän omia kokemuksia varhaiskasvatuksen arjesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoisuutta yleisen tuen tarpeista ja haastatteluissa nousseiden aiheiden kautta esittää mahdolliset kehittämisen kohteet.</p>		
<p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin neljästä Kouvolan kaupungin varhaiskasvatustyksiköstä viideltä varhaiskasvatuksen opettajalta. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastatteluja. Keskeiset teemat olivat lasten yksilölliset tarpeet, tuen tarpeiden huomiointi ja mahdolliset haasteet. Haastatteluaineisto tallennettiin ja litteroitiin. Aineiston analyysissä käytettiin luokittelua. Tutkimuskysymykset olivat: mitä yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla lapsella on, miten lapsen yleisen tuen tarpeet huomioidaan, miten käytännössä lasta tuetaan yleisellä tuen tasolla ja mitä haasteita tuen toteutuksessa mahdollisesti on.</p>		
<p>Tutkimustuloksissa keskeisimpinä nousivat esiin yleisen tuen tarpeina lasten oman toiminnanohjaus, käytöksenhäiriöt, karkeamotoriikka sekä kielenhaasteet. Tärkeimpinä työkaluina yleisen tuen tarpeiden huomioimisessa nostettiin esille varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja havainnointi. Keskeisimpinä tutkimuotoina olivat pienryhmätoiminta, kuvat, tukiviittomat, selkeä päiväjärjestys ja aikuisen läsnäolo. Suurimpina haasteina nostettiin henkilökunnan riittämättömyys, lasten vaihtelevat hoitoajat, fyysisten tilojen toimimattomuus, isot lapsiryhmät ja haasteet yhteistyössä vanhempien kanssa.</p>		
<p>Tutkimus selvitti, että lasten tarpeet yleisellä tuen tasolla ovat moninaisia sekä niiden tukeminen tapahtuu monin eri keinoin. Tulosten perusteella varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ja havainnointi olivat tärkeimmät keinot tuen tarpeiden kartoittamisessa ja huomioimisessa arjessa. Haastateltavien kokemusten avulla pystyttiin päättämään, että suurimpina esteinä yleisen tuen tarpeiden huomioimiselle olivat liian vähäiset resurssit ja lasten vaihtelevat hoitoajat.</p>		
Asiasanat		
varhaiskasvatus, huomiointi, yleinen tuki, tuen tarpeet		

Authors	Degree	Time
Noora Huovinen, Taina Puolakka	Bachelor of Social Services	March 2021
Thesis title		
How to acknowledge the individual needs for general support in three-to-five-year-old children in kindergarten: The teachers' point of view		50 pages 3 pages of appendices
Commissioned by		
City of Kouvola		
Supervisor		
Virve Jussila		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to find out how kindergarten teachers acknowledge the children's needs for general support and how they implement it. The research interviewed kindergarten teachers and collected their experiences from early childhood education. The objective of the thesis was to improve knowledge from general level support as well as collect from the interview's potential needs for development.</p>		
<p>The thesis was carried out as a qualitative study. The research material was collected from four different kindergartens, and five kindergarten teachers gave an interview. The data was collected through theme interviews. The themes included children's individual needs, the acknowledgment of the needs for support and the potential challenges. The interview material was recorded and transcribed. During the analysis of the material classification was used. The research questions covered the following: what are the children's individual needs for general support, how the needs for general support are acknowledged, how the children are supported in practice in a general level and what the potential challenges are that prevent general support from being implemented.</p>		
<p>According to the research results, the main needs for general support included the child's cognitive control, developmental disorders, gross motor skills and language challenges. The most important tools for acknowledging the need for general support were the national and the child's core curriculum for early childhood education and care, as well as care and observation. The main forms of support were small-group activities, pictures, keyword signs, coherent daily routines, and the adults' presence. The biggest challenges were insufficient staff, the children's varying care hours, physical spaces that failed to work, large group sizes and challenges in communication with the parents.</p>		
<p>The results indicated that the need for general support varies and there are many different forms of support that are offered in day care. According to the results, the national and the child's personal core curriculum for early childhood education and care, as well as observing the children were the main tools for charting and acknowledging the needs for support in day care. The experiences of the kindergarten teachers revealed that the biggest obstacles that prevent the acknowledgement of the need for support were resources and too few workers, and the children's varying care hours also caused challenges.</p>		
Keywords		
Early childhood education, noticing, general support, need of support		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEORIATAUSTA	6
2.1	Varhaiskasvatus	6
2.2	Lapsi yksilönä	8
2.3	Lasten erilaisia kehityksen haasteita	9
2.4	Tuki varhaiskasvatuksessa	11
2.4.1	Kolmiportainen tuki	12
2.4.2	Tukimuodot	14
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	15
3.1	Tutkimuskysymykset, tavoite ja tarkoitus	15
3.2	Yhteistyökumppani ja kohderyhmä	15
3.3	Laadullinen tutkimus	17
3.4	Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	20
3.5	Aineiston analyysi	22
4	TULOKSET	23
4.1	Tuen tarpeet ja niiden näkyminen	23
4.2	Tukimuodot ja niiden käyttö	25
4.3	Tuen tarpeiden kartoitus, toiminnan suunnittelu ja arviointi	30
4.4	Yhteistyö muiden ammattiryhmien ja huoltajien kanssa	34
4.5	Haasteet	36
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
6	POHDINTA	44
	LÄHTEET	47

LIITTEET

Liite 1. Tutkittavan informointilomake

Liite 2. Tutkittavan suostumuslomake

Liite 3. Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme käsittelee 3–5-vuotiaiden lasten yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla ja miten niitä pystytään huomioimaan varhaiskasvatuksen arjessa. Opinnäytetyömme on tehty yhteistyössä Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää teemahaastattelujen avulla, mitä varhaiskasvatuksen opettajat ovat mieltä lasten tuen tarpeiden huomioimisesta yleisellä tuen tasolla ja miten sitä toteutetaan. Tavoitteenamme on lisätä tietoisuutta yleisen tuen tarpeista ja haastatteluissa nousseiden aiheiden kautta esittää mahdolliset kehittämisen kohteet.

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmänä käytämme teemahaastattelua. Haastattelemme varhaiskasvatuksen opettajia, jotka työskentelevät 3–5-vuotiaiden lasten kanssa. Rajauksemme perustuu siihen, että varhaiskasvatuksen opettajat ovat vastuussa lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta, johon tulee kirjata esimerkiksi lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttaminen. He myös vastaavat siitä, että tukitoimet otetaan käyttöön, ne toteutuvat sekä varmistavat, että tukitoimia arvioidaan säännöllisesti.

Opinnäytetyömme aihe valikoitui harjoittelun ja työelämän kokemuksiemme kautta. Kun lähdimme tutkimaan aiheestamme löytyvää, jo tehtyä tutkimustyötä, huomasimme sen olevan hyvin vähäistä. Löysimme vain muutamia yleiseen tukeen keskittyneitä opinnäytetöitä. Se, että aiheesta ei ole vielä tehty juurikaan opinnäytetöitä, kertoo meille siitä, että tutkimuksemme on tärkeä. Yksilöllisten eroavaisuuksien ja siitä johtuvien yleisen tuen tarpeita olisi hyvä tutkia varhaiskasvatuksessa enemmän. Nyt tutkimukset painottuvat enemmän lapsen tehostettuun tai erityiseen tukeen. Pidämme tärkeänä tutkia ammattilaisten näkemystä lasten yksilöllisten tuen tarpeiden huomioimisesta päiväkodin arjessa, jotta mahdollisesti näitä asioita voisi tutkimuksemme avulla myös kehittää.

Jokainen lapsi on aina yksilö ja yksilön henkilökohtainen tukeminen on tärkeää, jotta lapsi tuntee tulevansa nähdyksi ja kuulluksi. Tutkimuksemme pystyy antamaan tietoa varhaiskasvatukselle siitä, miten varhaiskasvatuksen opettajat näkevät mahdolliseksi tukea lasta ryhmässä yksilöllisesti. Toivomme, että tutkimuksemme nostaisi aiheita käsiteltäväksi, jotta ilman erityisen tai tehostetun tuen tarvetta lapsi nähtäisiin ja voitaisiin huomioida yksilöllisesti päiväkodin lapsiryhmässä yhä paremmin.

2 TEORIATAUSTA

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea ja edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä yhteistyössä vanhempien kanssa. Yleisenä tavoitteena varhaiskasvatuksessa on antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus tasavertaiseen varhaiskasvatukseen. Jotta varhaiskasvatus olisi yhtenäistä, ohjaavat sitä erilaiset valtakunnalliset lait ja asetukset, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuslaki ja perusopetuslaki. Sen lisäksi on erilaisia asiakirjoja, kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joka ohjaa toimintaa varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018, määrää muun muassa siitä, miten varhaiskasvatusta järjestetään, tuotetaan ja kenellä on oikeus siihen. Sen lisäksi laki määrittää, kuinka varhaiskasvatuksessa tulee suunnitella ja arvioida toimintaa. Varhaiskasvatuslaki säätää myös muun muassa hallinnollisista asioista, kuten henkilöstön vaatimuksista ja riittävydestä sekä rahoituksesta ja tietoturvasta. Kaiken tämän lisäksi laki määrittelee myös, mikä on varhaiskasvatuksen tavoite ja tarkoitus. Laki myös nostaa meille opinnäytetyömme kannalta tärkeitä määritelmiä, jotka tukevat näkemystä siitä, miten tärkeää lapsi on huomioida yksilönä. Laissa todetaan, että varhaiskasvatuksessa tulee tunnistaa jokaisen lapsen yksilölliset tuen tarpeet ja järjestää niille tarkoituksenmukaista tukea, mikäli sille on tarvetta. Tehtävänä on myös tukea ja auttaa jokaista lasta, jotta lapselle mahdollistuu iän ja kehityksen mukainen kokonaisvaltainen kasvu, kehitys, terveys ja hyvinvointi.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimista ja mahdollistaa sille hyvät edellytykset. Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on toteuttaa monipuolista pedagogista toimintaa niin leikin, liikunnan kuin taiteen eri keinoin ja antaa positiivisia oppimisen kokemuksia. Tavoitteena on varmistaa myös ympäristö, joka on turvallinen ja kehittävä sekä sellainen, että lapsi pystyy osallistumaan siihen sekä itseään koskeviin asioihin. Tavoitteena on myös yhdessä vanhempien kanssa antaa lapselle mahdollisuus tasapainoiseen kehitykseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä antaa tukea vanhemmalle kasvatustyössä. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.)

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa. Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus saada varhaiskasvatusta ja lapsen vanhemmilla on oikeus päättää lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Vanhemmat voivat valita palvelut joko kunnalliselta tai yksityiseltä palvelun tuottajalta. Varhaiskasvatusta järjestetään kokopäiväisesti ja se huomioi myös mahdollisen vuorohoidon tarpeen siinä laajuudessa, että se on lapsen etujen mukaista. Päiväkodeissa, jotka eivät toimi vuorotaloina, aukioloaika keskittyy kello 6.30–17.30 väliselle ajalle. Vuorohoitoa järjestetään myös myöhään illalla, öisin sekä viikonloppuisin. Vuorohoito toimii myös arki- ja juhlapäivinä. Vuorohoitoa järjestetään tarpeen mukaan ja siinä laajuudessa, miten vanhempien tai huoltajan työt tai opiskelu sen vaativat. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuksessa ryhmän pedagogisen toiminnan järjestämisen vastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla. Varhaiskasvatuksen opettajalta vaaditaan osaamista, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä. Varhaiskasvatuksen opettajalla on oltava tietoa lapsen fyysisestä kasvusta, sosiaalisten taitojen, tunteiden ja kognitiivisten taitojen kehityksestä. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan on mahdollistettava oppiminen sekä kannustettava siihen. Ammattitaitoinen varhaiskasvatuksen opettaja reflektoi ja arvioi omaa työkentelyään sekä kykenee kehittämään sitä. (Krogh & Slentz 2011, 55–57.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet luovat raamit sille, mitä asioita valtakunnallisesti varhaiskasvatuksessa painotetaan ja mitkä ovat sen tavoitteet.

Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet ohjaavat myös siihen, miten jokaiselle lapselle tulee tehdä oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta vastaa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja. Laadittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa, sen lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessa on tärkeä tarkastella lasta aina yksilöllisesti. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet pedagogiselle toiminnalle: mitä juuri tämä lapsi tarvitsee. Suunnitelmassa esille nousseet asiat tulee huomioida koko lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämisessä. Suunnitelmaa tehdessä on tärkeää tuntee lapsi, hänen osaamisensa ja vahvuutensa. Suunnitelmassa tulee myös näkyä lapsen kiinnostuksen kohteet ja yksilölliset tarpeet. Tämän lisäksi on myös muistettava ottaa huomioon lapsen omat mielipiteet ja toiveet prosessissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

2.2 Lapsi yksilönä

Oli kyse lapsesta tai aikuisesta, jokainen meistä on yksilöllinen persoonansa. Temperamentti, lähiympäristö sekä kokemukset muokkaavat meistä jokaisesta oman yksilön. Vaikka varhaiskasvatuksessa on paljon yhtenäisiä yleisiä tavoitteita ja lasta arvioidaan ikätasoon nähden ei tulisi unohtaa kuitenkaan, että jokainen pieni lapsi on oma persoonansa ja myös heidän tarpeensa varhaiskasvatuksessa voivat olla hyvinkin erilaiset.

Lapsen tapaan toimia ja oppia vaikuttaa muun muassa hänen persoonallisuutensa. Persoonallisuus on käsitteenä moninainen, mutta yksinkertaistettuna se on ihmisen ajatusten, tunteiden ja käyttäytymisen muodostama kokonaisuus. Siihen vaikuttavat biologinen perimä ja ympäristönvaikutukset. (Metsäpelto & Feldt 2015, 13–14.) Persoonallisuus on yksilön tunteiden ja ajattelun eli psyykkisten ominaisuuksien melko pysyvä kokonaisuus. Sisäisten tunteuksien, kuten itsetunnon, lisäksi persoonallisuuteen kuuluvat myös ulospäin näkyvät piirteet, kuten esimerkiksi iloisuus tai puheliaisuus. Kehityopsykologia kertoo, että myös kognitiivisissa taidoissa voimme nähdä eroja persoonien välillä. Persoonallisuuden vaikutus voi näkyä esimerkiksi siinä, että toinen huomaa nopeasti erilaisia yksityiskohtia ja muistaa esineiden tarkkoja

sijainteja, kun taas toinen havaitsee enemmän vain laajoja kokonaisuuksia. (Vilkko-Riihelä & Laine 2014, 8.)

Myös temperamentti vaikuttaa yksilön persoonallisuuteen. Temperamentilla tarkoitetaan ihmisen ominaista tapaa tai tyyliä reagoida niin ympäristön kuin ihmisen omiin sisäisiin tarpeisiin. Sisäisiä tarpeita voivat olla muun muassa nälkä, kipu, väsymys tai erilaiset tunnetilat. Ihmisten väliset erot temperamentissa ovat synnynnäisiä ja osaksi myös perinnöllisiä. Temperamenttiset erot ilmenevät jo hyvin varhain, useimmiten jo vauvaisässä, ja temperamentti on suhteellisen pysyvä läpi elämän. Temperamentti ei kerro siitä, miten ihminen suoriutuu erilaisista tehtävistä, vaan tyylistä, miten hän ne suorittaa. Esimerkiksi melu vaikuttaa jokaisen meidän oppimiseemme haitallisesti, mutta temperamentti voi selittää, miksi se haittaa toisia enemmän. Temperamentti voi myös selittää sitä, miten yksilö osaa vastaanottaa kritiikkiä tai miten tärkeää hänelle on saada kiitosta. (Keltikangas-Järvinen 2004, 40.)

Lapsen kehityksessä olisi hyvä huomioida hänen persoonansa ja ominainen tyyli oppia asioita. Merkityksellistä oppimisessa ovat myös herkkyykskaudet. Herkkyykskausi on aika, jolloin lapsi on erityisen vastaanottavainen oppimaan tiettyjä taitoja (Vilkko-Riihelä & Laine 2013, 22). On kuitenkin hyvä muistaa, että jokainen lapsi ei välttämättä opi ikätasoisesti asioita tai herkkyykskausien mukaan, eikä hänellä silti ole välttämättä mitään erityisen tai tehostetun tuen tarvetta. Tällöin kyseessä voi olla niin sanottua normaalia viivästymää.

2.3 Lasten erilaisia kehityksen haasteita

Varhaiskasvatuksessa lapsen tuen tarpeet voivat johtua monesta eri syystä. Ne voivat olla sairaudesta johtuvia kuten diabetes tai AD/HD. Ne voivat myös johtua oppimisen haasteista tai esimerkiksi puheen viivästymisestä. On paljon erilaisia kehityksen haasteita, jotka voivat vaikuttaa lapsen päivittäiseen arkeen ja jotka on hyvä ottaa huomioon varhaiskasvatuksen arjessa. Tässä kappaleessa esittelemme joitakin haasteita, mitä lapsella voi ilmetä, ja mitkä ovat tutkimuksemme tulosten ymmärtämisen kannalta merkityksellisiä.

Lapsen kyky kertoa omista tarpeistaan ja tulla ymmärretyksi on ensisijainen tarve. Lapsi alkaa kommunikoidaan hyvin varhaisessa vaiheessa, vaikka kielellinen ilmaisu tuleeekin vasta myöhemmin. Lapsella on synnynnäinen tarve vuorovaikutukseen ja kielen sekä puheen kehittämiseen. (Paavola-Ruotsalainen & Rantalainen 2020, 15.) Lapsen kielen kehitys etenee tiettyjen vaiheiden kautta, mutta on myös yksilöllistä. Vaikka kehitys on yksilöllistä, voimme silti löytää kehityksen piirteitä, jotka voivat ilmentää aihetta kielen kehityksen vaikeudesta. (Korpilahti & Pihjala 2019, 171.) Varhaiskasvatuksessa tulee tukea ilman tehostetun tai erityisen tuen tarvetta myös lapsia, joilla on mahdollisesti haasteita kielen kehityksessä. Kielen kehityksen haasteet voivat näyttäytyä niin, että lapsi ei kykene kertomaan näytetystä kuvasta tai lapseen on vaikea saada kontaktia. Haasteet näyttäytyvät myös niin, että vuorovaikutus ei ole tällöin vastavuoroista. Myös ohjeiden noudattaminen voi olla haasteellista tai äänneasut puutteellisia. Se, millaisia haasteita lapsella näyttäytyy ja mitä lapselta vaaditaan kielellisesti, riippuu hänen iästänsä ja mitä kyseisen ikätason mukainen kehitys on. Monesti haasteet kielessä ja puheessa havaitaan juuri varhaiskasvatuksessa, sillä ympäristö tuo ne herkemmin esille. Varhaiskasvatuksessa ikäryhmään vertailu on myös helpompaa. (Korpilahti & Pihjala 2019, 172–176.)

Lapsella voi varhaiskasvatuksessa myös näkyä esimerkiksi haasteita itsesäätelyntaidoissa, mikä näyttäytyy oman toiminnanohjauksen haasteena. Itsesäätelytaidoilla tarkoitetaan lapsen kehittyvää osaamista maltaa ja odottaa tilanteissa, jotka käynnistävät hänessä tarpeen toimia välittömästi. Lapselle sellaisia tilanteita ovat esimerkiksi pettymys, jännitys, turhautuminen tai mielipaha. (Sainio ym. 2020, 20.) Mikäli lapsen itsesäätelyssä on haasteita, lapsen voi olla hankala ohjata omaa toimintaansa. Tällaisessa tilanteessa lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja ohjeistusta. Kehittymätön itsesäätelytaito vaikuttaa vahvasti lapsen hoidon, ohjaamisen valvonnan ja huolenpidon määrään. Toiminnanohjaus on laajempi käsite, joka pitää sisällään sen, miten lapsi ohjaa tarkkaavaisuutta, mikä on lapsen tunne ja motiivi toimia. Nämä vaikuttavat siihen, miten lapsi ohjaa omaa toimintaansa, miten hän suunnittelee toimintaansa ja miten hän aloittaa toimintansa. Toiminnanohjaus on lapsen merkittävä kognitiivinen toiminta ja sen avulla lapsi pystyy rakentamaan

sekä pilkkomaan toimintaa eri vaiheisiin tietyn tavoitteen saavuttamiseksi. (Sandberg 2021 113–115.)

Motoriikka on taito, jota ihminen tarvitsee kaikessa toiminnassaan. Motoriset taidot mahdollistavat meille osallistumisen kaikkeen ympäröivään maailmaan. (Viholainen & Asunta 2019, 224.) 3–5-vuotiaan motoriikka on kehittynyt jo sille tasolle, että hän liikkuu nopeammin ja taitavammin. Tämän ikäinen lapsi hyppii tasahyppyjä, potkii ja heittää palloa sekä juoksee. Lapsen liikkeen kontrolli ja koordinointi on kehittynyt niin, että hän kykenee esimerkiksi rakentamaan pienillä palikoilla. Hienomotorisesti lapsi pystyy jo paremmalla kädellään piirtelemään sekä ruokailut sujuvat omatoimisesti. (Woodfield 2004, 15.)

Motorisista oppimisen vaikeuksista puhutaan silloin, kun lapselle on haastavaa oppia tai soveltaa jo opittua monimutkaisempia motorisia taitoja, kuten juoksu tai hyppiminen. Motorisia vaikeuksia ei voida kuitenkaan todeta, jollei lapsella ole ollut ensin mahdollisuus harjoitella kyseistä taitoa. Yleisimmät motoriiikan haasteet liittyvät toiminnan säätelyyn, ennakointiin ja pysyvien liikemallien kehittymiseen. (Viholainen & Asunta 2019, 224–226.) Lapsilla, joilla ilmenee haasteita motoriiikan kehityksessä, eivät monesti myöskään innostu osallistumaan liikunnallisiin leikkeihin. Liikuntaleikit eivät tuota heille samalla tavalla mielihyvää, kuin niille lapsille, joille uusien liikuntataitojen oppiminen on helppoa. On tärkeää kannustaa lasta liikuntaan ja motoristen taitojen harjaannuttamiseen, sillä heikot taidot lapsuudessa ennustaa myös liikumattomuutta aikuisiällä. Liikkumattomuudesta seuraa, etteivät motoriset taidot pääse kunnolla kehittymään ja myöhemmin niiden opetteleminen on entistä työläämpää. (Ahonen, ym. 2019, 396.)

2.4 Tuki varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa järjestettävän tuen periaatteet määräytyvät varhaiskasvatuslain sekä siihen perustuvaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Koska esiopetusta järjestetään osana varhaiskasvatusta, myös perusopetuslaki kuuluu olennaisesti varhaiskasvatukseen (Perusopetuslaki

21.8.1998/628). Perusopetuslaissa on muun muassa säädetty lapsen oikeudesta yleiseen, tehostettuun sekä erityiseen tukeen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) määrittää, että lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan lapsen tarpeiden mukaan riittävän aikaisin, johdonmukaisesti ja oikein kohdennetusti. Varhaiskasvatuksessa jokaisella lapsella on oikeus saada laadukasta ja tarkoituksenmukaista tukea.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) kerrotaan, että lapsen kehityksen ja oppimisen tukemista edesauttaa lapsen jatkuva havainnointi. Lapsen tuen tarpeen havainnointi ja tuen antaminen kuuluvat koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Koivusen ja Lehtisen mukaan (2015, 16–17) havainnointi on hyvä keino tutustua lapseen ja oppia hänen käytöksestään sekä siihen johtaneista syistä. Havainnoinnin avulla varhaiskasvattaja oppii ymmärtämään lasta hänen näkökulmastaan. Havainnointi on myös erityisen tärkeä toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin kannalta. Varhaiskasvattaja osaa toimia lapsen ja lapsiryhmän kanssa, kun hän on tehnyt jatkuvaa havainnointia. Vaikka havainnointi yleensä mielletään ongelmien seurannaksi, tulisi sen kuitenkin olla myös paljon muuta. On erityisen tärkeää havainnoida lapsen kokonaiskehitystä, kuten esimerkiksi, mitä vahvuuksia ja mahdollisia vaikeuksia hänellä on sekä, millainen hänen persoonansa ja temperamenttinsa on.

Tukea tulisi järjestää niin, että se vastaa sekä koko ryhmän että lapsen yksilöllisiä tarpeita ja tavoitteita. Turja painottaa (2017, 122) yksilölliseen tukemiseen lapsen omaa toimijuutta, osallistamista, vuorovaikutusta sekä yhteistointia. Myös leikki on tärkeä oppimisen ja kehittymisen tukipilari, varsinkin varhaislapsuudessa. Lapsen oppiminen ja kehitys perustuu niin ohjattuihin yhteistuoikiöihin kuin vapaamuotoiseen leikkimiseen sekä itsenäiseen toimimiseen.

2.4.1 Kolmiportainen tuki

Kolmiportainen tuki perustuu perusopetuslaissa määrättyihin säädöksiin, jossa on säädetty oppilaan oikeudesta yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tu-

keen. Myös varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön tuen järjestäminen yleisen, tehostetun ja erityisen tuen kautta. (Eskelinen & Hjelt 2017). Eskelinen ja Hjelt (2017) ovat tehneet valtakunnallisen selvityksen varhaiskasvatuksen henkilöstöstä sekä lapsen tuen toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa. Selvityksessä he haastattelivat kyselyn avulla kuntien erityisvarhaiskasvatuksen henkilöstöä, missä aiheena oli perusopetuslain mukaisen kolmiportaisen tuen käytön vaikuttavuus varhaiskasvatuksessa. Selvityksen mukaan hieman yli puolet (51,5 %) vastanneista olivat ottaneet perusopetuslain mukaisen kolmiportaisen tuen mallin käyttöön. Myös Kouvolan kaupunki on ottanut perusopetuslain mukaisen kolmiportaisen tuen mallin käyttöön, mikä ilmenee Kouvolan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta (Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma 2019).

Kolmiportaisella tuella tarkoitetaan eri asteisiin jaettuja tasoja, missä edetään tasolta toiselle lapsen yksilöllisten tarpeiden ja kehityksen mukaan. Näitä tasoja ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. Jokainen lapsi aloittaessaan varhaiskasvatuksen kuuluu automaattisesti yleiseen tukeen. (Kyrönlampi ym. 2020, 45.) Kolmiportainen tuki on sekä suunnitelmallista että tavoitteellista toimintaa. Lapsen tarvitsema tuki arvioidaan yhdessä huoltajien sekä lasta hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa. Tuen järjestämisessä tulee ottaa huomioon lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Lasten tarpeiden mukaan arvioidaan ja muokataan toimintaa sekä oppimisympäristöjä. (Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma 2019.) Kolmiportaisen tuen malli auttaa kasvattajia arvioimaan, tunnistamaan lapsen yksilölliset tarpeet sekä järjestämään oikeanlaista tukea lapsen tarpeisiin nähden (Koivula ym. 2017, 120).

Kolmiportaisen tuen mallin perustana on yleinen tuki. Yleinen tuki kuuluu varhaiskasvatuksen päivittäiseen toimintaan eikä tällä tasolla tuen tarve ole jatkuvaa. Yleisessä tuessa toimintatapoja ja oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan tarpeiden mukaisesti. (Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelma 2019.) Yleisen tuen lähtökohtana on luoda kaikille lapsille hyvää, laadukasta sekä yksilölliset tarpeet huomioon ottavaa kasvatustoimintaa (Koivula ym. 2017, 120).

2.4.2 Tukimuodot

Varhaiskasvatuksessa tukea voidaan antaa lapselle monin eri keinoin. Varhaiskasvattajat havainnoivat lasta ryhmässä jatkuvasti, tekevät dokumentointia sekä jatkuvaa arviointia. Näiden avulla voidaan tehdä huomioita erilaisista tuen tarpeista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.) Koivulan ym. mukaan (2017, 120) yleisen tuen tasolla tukea annetaan sekä koko ryhmälle, että lapselle yksilöllisesti. Yleinen tuki on niin sanotusti upotettu yhteiseen pedagogiseen toimintaan sekä arjen hoitorutiineihin. Tällä tasolla moniammatillinen yhteistyö, kuten esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut ovat varhaisen vaiheen arviointia ja tukea.

Kun lapsella ilmenee varhaiskasvatuksessa tuen tarvetta, tarvittavat tukimuodot suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä huoltajien kanssa. Suunnittelussa ja arvioinnissa mukana voivat myös olla esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja tai neuvolan henkilökuntaa. Lapsi voi olla tarvittaessa olla seurannassa, jolloin tehostetulle tuelle ei vielä ole tarve. Voidaan esimerkiksi sopia, että seurataan lapsen tilannetta ja kartoitetaan tuen tarve uudelleen myöhemmin. Seurannan avulla lapsi saa yksilöllisesti arviointia kehityksestä sekä tarvitsemansa tuen varhaisessa vaiheessa. (Koivunen & Lehtinen 2015, 98).

Varhaiskasvattajien tulee arvioida ja mahdollisuuksien mukaan tehdä erilaisia pedagogisia järjestelyitä sekä muuntaa työtapoja lasten yksilöllisten tarpeiden mukaan silloin, kun lapsella ilmenee jotakin tuen tarvetta. Pedagogisten järjestelyiden lisäksi voidaan tehdä myös rakenteellisia, hyvinvointia tukevia sekä hoidollisia järjestelyitä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.) Heiskasen mukaan (2019, 91–92) pedagogiset järjestelyt liittyvät ryhmän toimintaan ja toimintatapoihin. Lapsille voidaan järjestää esimerkiksi pienryhmätoimintaa tai jakaa muihin erilaisiin kokoonpanoihin. Kommunikaatiossa voidaan käyttää erilaisia kuvakortteja sekä viittomia. Jos lapsella on motorisia hankaluuksia, voidaan häntä auttaa erilaisilla apuvälineillä, kuten esimerkiksi kynätuella tai istuintyynillä. Näiden lisäksi pedagogisiin järjestelyihin liittyy ryhmän omat sopimukset, säännöt ja rajat, sekä miten ryhmän sisällä toimitaan ja kommunikoidaan.

Rakenteelliset järjestelyt liittyvät ryhmän lapsimäärään, henkilökunnan erityisosaamiseen sekä henkilökunnan määrään ja rakenteeseen. Kun suunnitellaan erilaisia rakenteellisia ratkaisuja, on otettava huomioon lapsen tavoitteiden saavuttaminen sekä tuen toteutuminen. Rakenteellinen muutos voi olla esimerkiksi avustajan lisääminen ryhmän kokoonpanoon. Järjestelyitä voidaan tehdä myös ohjaus- ja konsultaatiopalveluilla. Moniammatillinen toiminta, kuten esimerkiksi terapeutin ohjauskäynnit ja neuvolan kanssa käytävä yhteistyö ovat hyvinvointia tukevia järjestelyitä. Hoidolliset järjestelyt voivat olla muun muassa lääkehoito ja sairaanhoidolliset toimenpiteet, kuten esimerkiksi verensokerin seuranta tai ravitsemuksen seuraaminen. (Heiskanen 2019, 91–92.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuskysymykset, tavoite ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää teemahaastattelujen avulla, mitä varhaiskasvatuksen opettajat ovat mieltä lasten tuen tarpeiden huomioidmisesta yleisellä tuen tasolla ja miten sitä toteutetaan. Tavoitteena oli lisätä tietoisuutta yleisen tuen tarpeista ja haastatteluissa nousseiden aiheiden kautta esittää mahdolliset kehittämisen kohteet. Tutkimuskysymyksemme olivat:

1. Mitä yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla lapsella on?
2. Miten lapsen yleisen tuen tarpeet huomioidaan?
3. Miten käytännössä lasta tuetaan yleisellä tuen tasolla?
4. Mitä haasteita tuen toteutuksessa mahdollisesti on?

3.2 Yhteistyökumppani ja kohderyhmä

Yhteistyökumppanimme toimi Kouvolan kaupunki ja sen eri varhaiskasvatustyksiköt. Me lähestyimme itse aiheemme kanssa Kouvolan kaupungin var-

haiskasvatuspäällikköä ja kysyimme, olisiko Kouvolan kaupungin varhaiskasvatussyksiköillä kiinnostusta ryhtyä yhteistyöhön kanssamme. Työelämänkumppanimme asema opinnäytetyössämme oli melko pieni, sillä he antoivat meille vapauden toteuttaa tutkimus täysin oman harkintamme pohjalta.

Toteutimme tämän opinnäytetyön laadullisena tutkimuksena ja aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua. Haastattelimme yhteensä viittä eri varhaiskasvatuksen opettajaa, jotka työskentelivät 3–5-vuotiaiden lasten kanssa. Rajasimme haastateltavat varhaiskasvatuksen opettajiin, jotka työskentelevät 3–5-vuotiaiden lasten kanssa. Rajauksemme perustuu siihen, että varhaiskasvatuksen opettajat ovat vastuussa lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta, johon tulee kirjata esimerkiksi lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttaminen. He vastaavat siitä, että tukitoimet otetaan käyttöön, ne toteutuvat sekä varmistavat, että tukitoimia arvioidaan säännöllisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.) Koska varhaiskasvatuksen opettajat ovat pääasiassa vastuussa lasten tuen tarpeista ja niiden toteuttamisesta, emme ottaneet tähän tutkimukseen mukaan lastenhoitajia tai lastenohjaajia. Emme myöskään halunneet tutkimukseemme ammattiryhmien vertailua tutkimuksen tuloksiin.

Ikähaarukkamme perustuu siihen, että tuen tarpeen ilmeneminen selkeytyy enemmän lapsen kasvussa ja kehityksessä 3–5 vuoden iässä. Alle 3-vuotiaana aivojen muovautuvuus sekä uusien asioiden omaksuminen on hyvin suurta. Alle 3-vuotiaana myös kielellinen kehitys on vasta aluillaan, ja esimerkiksi sanasto karttuu vielä hiljalleen. (Ahonen ym. 2014, 18.) Kaksivuotiaana lapselta ei vielä odoteta suurta omatoimisuutta tai itsenäisyyttä, ja hänellä voi vielä olla paljon tunne-elämän opettelua (1–2-vuotiaan persoonallisuuden kehitys 2019). Alle kolmevuotiaiden tutkiminen ei olisi antanut meille vielä tarvittavaa tietoa, sillä tuen tarpeen erot eivät silloin ole välttämättä vielä niin suuresti näkyvillä.

Kaksi haastatteluun osallistuneista varhaiskasvatuksen opettajista vastasivat haastatteluun yhdessä, sillä he työskentelivät samassa lapsiryhmässä. Muut

haastateltavat osallistuivat haastatteluun yksin. Haastatteluja oli siis yhteensä neljä, mutta varhaiskasvatuksen opettajia viisi. Haastateltavat valikoituivat sen mukaan, minkä ikäisten lasten kanssa he työskentelevät Kouvolan kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä. Lopullinen valikoituminen kaikista työntekijöistä tapahtui halukkuuden mukaan. Me olimme yhteydessä yhteensä 15 Kouvolan kaupungin varhaiskasvatusyksikön johtajaan sähköpostitse, joista viisi vastasivat meille olevansa kiinnostuneita. Neljä varhaiskasvatuksen yksikköä valikoitui sen mukaan, miten saimme aikataulut sopimaan mahdollisimman hyvin molemmille tahoille.

Haastattelimme varhaiskasvatuksen opettajia kahdesta päivätaalon sekä kahdesta vuorotalon varhaiskasvatusyksiköstä. Päivätalojen aukioloajat olivat kello 6.30–17.30 ja molemmat vuorotalot olivat auki kello 5.30–22.30. Toinen vuorotalo oli lisäksi myös tarpeen mukaan auki myöhempään iltaisin, öisin sekä viikonloppuisin. Lapsia ryhmissä oli 18–21. Jokaisessa ryhmässä työskenteli kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa. Kahdessa haastateltaviemme ryhmissä oli opettajien lisäksi yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Yhdessä ryhmässä työskenteli opettajien lisäksi yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja yksi lasten erityisohjaaja. Yhdessä haastateltavan ryhmässä työskenteli hänen lisäksi kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa.

Alun perin olimme ajatelleet toteuttaa haastattelut kasvotusten, mutta koronatilanteen takia haastattelut toteutettiin etänä Microsoft Teams -ohjelman kautta. Haastattelut tallennettiin, jotta pääsisimme katsomaan ne myöhemmin ja tekemään aineiston litteroinnin. Aineisto tallentui Microsoft Stream -palveluun, josta sen pääsi näkemään vain me. Myös litteroidut haastattelut olivat vain meidän käytössämme. Opinnäytetyön valmistuttua tallenteet haastatteluista ja litteroinnit hävitettiin. Kerroimme myös ennen haastattelua jokaiselle informantille, että haastattelu tallennetaan ja annoimme mahdollisuuden olla tallenteessa ilman videokuva, mikäli se tuntui luontevammalta.

3.3 Laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimusotteen syntyyn on vaikuttanut ajatus siitä, että määrällisen tutkimusotteen keinoin ei voida tutkia ihmisen inhimillistä toimintaa, vaan

tarvitaan menetelmä, jossa ihmisen luomille merkityksille annetaan tilaa (Eskola & Suoranta 1998, 20). Valitsimme tutkimusotteeksi opinnäytetyöhömmen laadullisen tutkimuksen, sillä tutkimustamme ei voida toteuttaa määrällisen tutkimusotteen keinoin. Opinnäytetyömme aiheen huomioiden halusimme nimenomaan tutkia ihmisten, eli tässä tapauksessa varhaiskasvatuksen opettajien näkemystä ja tietoa, miten yksilölliset tuen tarpeet yleisellä tasolla ovat ja miten ne näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on myös ymmärtää ilmiötä sekä selittää ja tulkita sitä. Tutkimusote eteneekin käytännön ilmiöistä ja havainnoista teoreettiselle tasolle. (Pitkäranta 2014, 27–33.) Laadullinen tutkimus ei pyri yleistämään vaan ymmärtämään ilmiötä (Kananen 2014, 26). Myös meidän opinnäytetyömme idea oli tullut nimenomaan omista käytännön havainnoistamme, johon halusimme syventyä lisää teorian ja tutkimuksen avulla.

Tavoitteena laadullisessa tutkimuksessa on myös antaa haastateltaville mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan ja heidän todellisuudestaan. Haastateltavan tulee kuitenkin ymmärtää, että tutkija tulkitsee vastauksia ja aineistoa omien kokemuksien ja ymmärryksensä valossa. (Vilkkä 2015, 75.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ei voi siis olla täysin objektiivinen, sillä hänen omat arvonsa vaikuttavat siihen, miten hän tarkastelee keräämäänsä aineistoa ja millaisia päätelmiä hän tekee siitä. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.) Opinnäytetyön toteutuksessa meidän tulikin olla erityisen tarkkoja siinä, miten toimimme haastatteluissa, jotta emme johdattelisi omien näkemystemme kautta informanttia vastauksissa. Eskolan ja Suorannan mukaan (1998, 12) laadullinen tutkimus on yksinkertaisuudessaan aineisto, joka on ilmiönsä tekstiä. Aineisto kerätään yleensä esimerkiksi haastatellen ihmisiä, sillä tutkija luottaa tiedonkeruussa havaintoihin ja keskusteluihin enemmän kuin mitattavissa oleviin asioihin.

Kananen mukaan (2014, 146–147) luotettavuustarkastelu on opinnäytetyössä erittäin tärkeässä roolissa. Tieteellisessä tutkimuksessa luotettavuutta tarkastellaan erilaisten luotettavuusmittareiden avulla. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ei voida arvioida samalla tavalla, kuin esimerkiksi määrällisessä tutkimuksessa. Luotettavuus on laadullisessa tutkimuksessa tutkijan

oman arvioinnin ja näytön varassa. Laadullisessa tutkimuksessa arviointikriteereinä ovat muun muassa vahvistettavuus, dokumentaatio, tulkinnan ristiriidattomuus sekä kylläntyminen.

Vahvistettavuudella tarkoitetaan informantin yhtenevää näkemystä tutkimustuloksista. Haastateltavan tulee vahvistaa tutkijan tulkinta sekä tutkimustulokset, jotta voidaan todeta tutkimuksen olevan luotettava tutkittavan näkökulmasta. (Kananen, 2014, 151–152.) Tässä tutkimuksessa informantit eivät lukee tutkimustamme etukäteen ennen sen julkistamista. Tiedostimme, että informantit voivat tästä syystä pyytää tutkimuksen poistamista julkisesta jaoista. Toivoimme kuitenkin, että pystyimme haastatteluiden avulla pääsemään oikeisiin johtopäätöksiin, joita myös informantit pystyivät tukemaan.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää ylläpitää hyvää dokumentointia, jotta tutkimuksen lukijalle selviää, miten on päädytty valitsemaan juuri nämä tiedonkeruu-, analysointi- ja tulkintamenetelmät. Näiden perustelemisen sekä ratkaisupolun esiin tuominen lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2014, 153.) Olemme esittäneet tekstissä, miten ja miksi olemme tehneet tutkimukseen liittyvät ratkaisut. Tunneimme, että olemme ratkaisujen esittämisen avulla pystyneet lisäämään tutkimuksen luotettavuutta.

Tulkinnan ristiriidattomuus on laadullisen tutkimuksen haaste, sillä tutkimuksessa ei ole tarkkoja ja täsmällisiä tulkintasääntöjä. Aineistossa voi ilmetä huomattaviakin eroja, kun aineisto on kerätty teemahaastattelun keinoin. Luotettavuuden kannalta, kun aineistoa koodataan, voi ilmetä tulkinnanvara. Yksi luotettavuutta lisäävä tekijä on se, että kahden tutkijan laadullisessa tutkimuksessa tutkijat tulevat samaan johtopäätökseen. (Kananen 2014, 153–154.) Laadullisen tutkimuksen käyttökelpoinen luotettavuuden vahvistamisenkeinona toimii myös kylläntyminen. Laadullisessa tutkimuksessa kylläntyminen tarkoittaa sitä, että uusia informantteja haastateltaisiin niin monta, kunnes vastaukset alkavat toistaa itseään, jolloin pystyttäisiin luotettavammin tulkitsemaan tuloksia. Tällöin on saavutettu kylläntymispiste. (Kananen 2014, 153–154.) Valitettavasti tutkimuksessa ei ollut mahdollista

haastatella niin isoa otantaa, jotta olisimme voineet käyttää kylläntymistä luotettavuuden vahvistamisen keinona.

3.4 Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Haastattelu tiedonkeruumenetelmänä on joustava, sillä sitä pystytään muokkaamaan tilanteeseen sopivalla tavalla ja vastaajan mukaan. Informantille annetaan mahdollisuus tuoda esille hänelle merkityksellisiä asioita, sillä hän on tutkimuksen aktiivinen osallistuja, joka määrittelee aineistonsisällön. Tutkija ei etukäteen voi tietää vastauksia, jolloin haastateltavalla on mahdollisuus antaa kysymykselle hänen oma merkityksensä. Haastattelu valitaan tiedonkeruumenetelmäksi etenkin sellaisissa tutkimuksissa, joissa tiedetään, että vastaukset tulevat olemaan monitahoisia. Haastattelun avulla pystytään saamaan laajasti tietoa aiheesta. Tutkija voi haastattelun edetessä syventää informantin vastauksia tarkentavilla kysymyksillä. Haastattelu vie aikaa ja se on hyvä huomioida vastaajien määrässä ja tutkimuksen laajuudessa. Haastatteluun on hyvä valmistautua huolellisesti ja asennoitua haastattelijan rooliin. (Hirsjärvi ym. 2007, 199–201.) Vallin mukaan (2018, 24) haastattelijan olisi hyvä olla aktiivinen kuuntelija, sillä se vaikuttaa haastattelutilanteeseen positiivisesti. Keskustelun aikana haastattelijan on hyvä osoittaa kiinnostuneisuutta haastateltavan puheeseen reagoimalla esimerkiksi nyökkäyksillä.

Haastatteluja on erityyppisiä, joista me valitsimme menetelmäksi teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun. Menetelmä valikoitui tutkimukseemme siitä syystä, koska se antoi haastatteluun enemmän mahdollisuuksia informantille kertoa vapaamuotoisesti ja laajasti aiheesta. Teemahaastattelussa ennen haastattelua mietitään etukäteen teemat, joiden varaan haastattelu rakentuu. Kysymysten tarkkoja muotoja ja järjestystä ei etukäteen päätetä. (Hirsjärvi ym. 2007, 203.) Teemahaastattelu antaa informantille enemmän tilaa avata omaa näkemystään aiheista, kuten esimerkiksi Pitkäranta (2014, 93) mainitsee kirjassaan ”—teemahaastattelussa korostetaan ihmisen tulkintoja asioista, heidän asioilleen antamiaan merkityksiä sekä sitä, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa.” Opinnäytetyömme aihetta ei ollut myöskään paljon ennestään tutkittu tästä näkökulmasta, jonka vuoksi

emme halunneet tehdä liian rajattuja kysymyksiä vaan tutkia aihetta teemojen kautta. Tutkimuksemme kannalta oli mielestämme hyvä, että haastattelussa ei annettu informanteille etukäteen tarkkoja kysymyksiä, sillä näin haastattelusta tuli vapaamuotoisempi ja se eteni informantin tietojen mukaan. Teimme kuitenkin itsellemme haastattelurungon (liite 4), joka varmisti haastattelun etenemisen johdonmukaisesti.

Aina, kun lähdetään tekemään haastattelua ihmisten kanssa tai tutkimuksen kohteena on ihmiset, tulisi muistaa tutkittavan kohtelu sekä oikeudet. Haastattelutilanteessa tulee muistaa, että informantti osallistuu tutkimukseen vapaaehtoisesti ja hänellä on oikeus peruuttaa haastattelu hänen niin halutessaan. Informantille ei saa syntyä tunnetta haastattelun pakollisuudesta tai syntyä pelkoa kieltäytymisestä. Informanteille tulee antaa tietoa tutkimuksen sisällöistä sekä henkilötietojen käsittelystä. (Kohonen ym. 2019.) Itsemääräämisoikeus on yksi tärkeimmistä eettisistä periaatteista, jota tulee kunnioittaa.

Sen lisäksi, että informantti sai osallistua haastatteluun vapaaehtoisesti ja peruuttaa osallistumisensa, oli hänellä myös oikeus olla vastaamatta kaikkiin tutkijan esittämiin kysymyksiin. (Hyvärinen ym. 2017, 357.) Tilanteeseen olisi hyvä luoda mahdollisimman luotettava ilmapiiri, jotta haastateltavan olisi helppo kertoa omista näkökulmistaan ja kokemuksistaan. Luotettavassa ilmapiirissä tutkijalla on suurempi mahdollisuus saada tutkimukselle tarkoituksen mukaisia vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 199–201.) Haastattelijalle olisi hyvä tulla tunne siitä, että häntä arvostetaan ja hänen vastauksillaan on merkitystä. Tutkijan on hyvä muistaa kuitenkin, että hänellä on vastuu haastattelun etenemisestä.

Huomioimme eettisyyden opinnäytetyössämme siten, että loimme haastattelutilanteen luotettavaksi tasa-arvoisella vuorovaikutuksella. Tutkijan tulisi osoittaa empatiaa ja kiinnostusta informanttiin sekä hänen sanomisiinsa (Hyvärinen ym. 2017, 54). Luottamus syntyy silloin, kun tutkimuksiin osallistuvien henkilöiden ihmisarvoa ja oikeuksia kunnioitetaan (Kohonen ym. 2019). Loimme haastattelutilanteesta myös mahdollisimman rennon, jotta informan-

tin oli helpompi vastata kysymyksiin, eikä jännittänyt tilannetta liikaa. Hyväri-
nen ym. (2017, 59) korostaa, että aluksi kannattaa vaihtaa muutama sana
jostain neutraalista asiasta, mihin molemmat osapuolet voivat osallistua. On
myös hyvä kertoa informantille, mitä haastattelun aikana tapahtuu ja mitkä
asiat ovat relevantteja tutkimukselle. Myös edellä mainitut asiat auttavat luot-
tamuksen luomisessa. Ennen haastattelua informantit saivat tutustua tutkitta-
van informointilomakkeeseen (liite 2) sekä suostumuslomakkeeseen (liite 3).
Suostumuslomake lähetettiin allekirjoitettuna skannattuna sähköpostiin. Ko-
rostimme informantille anonymiteettiä ja sitä, että opinnäytetyön aineisto on
vain meidän luettavissa. Annoimme informantille myös mahdollisuuden antaa
meille palautetta haastattelutilanteesta ja haastattelun sisällöstä.

3.5 Aineiston analyysi

Opinnäytetyömme aineisto koostui tehdyistä teemahaastatteluista, jotka nau-
hoitimme ja niistä syntyneistä paperillisesta litteroidusta tekstistä. Käsitte-
limme aineistoa niin, että sitä ei päässyt kuulemaan tai lukemaan kuin me ja
tietysti haastateltava niin halutessaan. Erityisen tärkeä osuus opinnäytetyös-
sämme oli aineiston onnistunut kerääminen ja sen huolellinen analyysi. Ana-
lysoimme aineistomme aineistolähtöisen luokittelun kautta. Päädyimme valit-
semaan tämän menetelmän sillä Kanasen (2017, 141) mukaan tässä mene-
telmässä teksti luokitellaan sen mukaan mitä aineistosta löydetään. Opinnäy-
tetyömme luonteen huomioiden pidimme tätä parhaimpana menetelmänä.

Aloitimme aineiston litteroinnilla, jonka jälkeen tulostimme itsellemme niistä
paperiversiot ja luimme haastattelut läpi. Väri luokittelimme haastattelumme
teemat ja lähdimme haastattelu kerrallaan poimimaan jokaisesta tietyn tee-
man vastauksia sekä tiivistimme ne paperille yhteen sanaan. Esimerkiksi
haastateltava kertoi, että: -- ”meillä on tällä hetkellä noi ulkoleikit semmosia,
että siellä on ne tietyt lapset, jotka tuntuvat, että vähän väliä tulee sanomaan,
että toi teki sitä ja toi teki tätä tai, että toi sano mua siksi ja toi täksi ja toi ei
enää leiki munkaa ja näin se näkyy.” Tästä pystyimme päättämään, että
heidän ryhmässään lapsilla oli tuen tarvetta sosiaalisissa taidoissa ja kirjoi-
timme ensimmäisen teemamme yksilölliset tarpeet osioon sosiaaliset taidot.
Tällä menetelmällä käsitelimme koko aineistomme.

Nimenomaan laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruu ja käsittely nitoutuvat vahvasti yhteen. Tärkeää on etenkin se mitä johtopäätöksiä tutkimuksella saat, sillä tutkimuksen pätevyyden kriteeri on analyysin kelvollisuus, painotus ei ole kerätyn aineiston määrällä vaan laadulla. (Valli 2018, 17.) Koska laadullisessa tutkimuksessa analyysillä on merkittävä osa tutkimuksen tiedon tuottamisessa, tulisi analyysin olla tarpeeksi pohtiva ja laaja esitys saaduista vastauksista. Monesti kuitenkin tutkimuksissa analyysiosuus jää pinnalliseksi ja vastaajien suoraksi lainaamiseksi. Pinnallisen analyysin takia laadullisen tutkimuksen peruselementti eli aineiston tarkastelu ja pohdinta jäävät vajaaksi, mikä vaikuttaa tutkimuksen laatuun heikentävästi. (Eskola & Suoranta 1998, 25.) Opinnäytetyössämme panostimme tarkkaan ja perusteelliseen analyysiin, sekä käytimme paljon aikaa tuloksista keskustelemiseen ja niiden pohtimiseen, jotta pystyimme tarjoamaan mahdollisimman syvällisen analyysin.

4 TULOKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää teemahaastattelujen avulla, mitä varhaiskasvatuksen opettajat ovat mieltä lasten tuen tarpeiden huomioimisesta yleisellä tuen tasolla ja miten sitä toteutetaan. Tavoitteenamme oli lisätä tietoisuutta yleisen tuen tarpeista ja haastatteluissa nousseiden aiheiden kautta esittää mahdolliset kehittämisen kohteet. Aineistomme koostui viiden varhaiskasvatuksen opettajan kokemuksista. Käsittelimme haastatteluissa lapsen yksilöllisiä tuen tarpeita, tuen tarpeiden huomioimista ja mahdollisia haasteita. Näiden teemojen kautta esitämme seuraavissa kappaleissa, mitä huomioita löysimme haastatteluista.

4.1 Tuen tarpeet ja niiden näkyminen

Aloitimme haastattelumme kartoittamalla, millaisia yksilöllisiä yleisen tuen tarpeita varhaiskasvatuksen opettajat olivat huomanneet ryhmässä olevan ja miten ne näkyivät arjessa. Haastatteluista löytyi haasteita niin kognitiivisista taidoista, motorisista taidoista, kielenkehityksestä että käytöksenhäiriöistä.

Jokainen varhaiskasvatuksen opettaja nosti haastattelussa esiin haasteena lapsen oman toiminnan ohjauksen.

Vaikeuksia esiintyi keskittymisessä, kuuntelemisessa ja oman vuoron odottamisessa. Näiden kerrottiin näkyvän levottomuutena ja yleisenä rauhattomuutena. Haasteellista oli myös ohjeiden vastaanottaminen ja ohjeen mukaan toimiminen, mitkä näyttäytyivät niin, että ohjeita ei muisteta ja ohjeita oli toistettava.

—se näkyy tämmösenä levottomuutena ja ei pysytä omalla tuolilla, vaikka ruokailutilanteissa. Tai vaikka me ei vaadita pienryhmissä mitään pitkiä paikallaanoloaikoja, niin silti se voi olla tosi haasteellista olla paikallaan. Oman toiminnan ohjaus saattaa olla haasteellista, vaikka sä saat ohjeet miten sun tulisi toimia, niin voi olla, että se voi olla hirveen hankalaa toteuttaa. Siinä tarvitaan aikuisen tukea

Jokaisen viiden haastateltavan mielestä oman vuoron odottamisen taitojen puuttuminen lisäsi rauhattomuutta ja erään haastateltavan sanoin huutamisen kulttuuria sekä päällekkäin puhumista. Myös lapsen sosiaalisten taitojen ja leikkitaitojen haasteita nostettiin esille kolmessa haastattelussa. Näiden taitojen harjoittelu lisäsi myös konfliktitilanteita ja levottomuutta, kun leikkitilanteet vaativat myös aikuisen aitoa läsnäoloa ja lapsen ohjaamista leikeissä. Yksi haastateltavista nosti myös esille, että näiden äänekkäämpien lasten lisäksi oli lapsia, jotka tarvitsivat tukea rohkaistumisessa ja oman mielipiteensä esiin tuomisessa, etteivät he jäisi rohkeampien jalkoihin.

— Me pystytään huomaamaan, että nyt tää lapsi ei pääse esiin, eikä pääse toteuttamaan sitä omaa missä hän on hyvä tai mitä hän haluaisi tehdä, mutta ei uskalla tai jää syrjään, kun siellä toiset äänekkäämmät käy päälle.

Yksi haastateltavista kertoi myös, että lapsilla oli itsetunto- ja tunnehaasteita, jotka vaativat aikuisen välitöntä tukea ja kannustusta. Samassa haastatte-

lussa varhaiskasvatuksen opettaja kertoi myös tuen tarpeena rajojen hakemisen ja aikuiseen turvautumisen. Hän kertoi, että päivittäin täytyi asettaa ja muistuttaa rajoista sekä säännöistä.

Kielenkehitys tuen tarpeita nostettiin esille kaikissa haastatteluissa. Kielenkehityksen ongelmia oli puheen tuottaminen, äännevirheet, epäselvä sekä epälooginen puhe. Kolme haastateltavista nosti myös esille lasten kielen ongelmat monikielisissä perheissä, mutta haastatteluissa se ei noussut niin suureksi tarpeeksi kuin selkeät puheen kehitykselliset haasteet. Yksi haastateltavista kertoi, että lasten välillä oli myös kommunikaation haasteita, mitkä saattoivat näkyä fyysisenä kanssakäymisenä lasten välillä.

— se tietyst saattaa aina välillä näkyä sellasena niin kun fyysisenä kanssa käymisenä, kun ei niitä sanoja välttämättä löydy. Sitte helposti saatetaan kaveria tönästä tai muuten fyysisesti osottaa se oma mielipide.

Motoristen taitojen haasteita nostettiin esille kolmessa haastattelussa. Yksi haastateltavista kertoi hienomotoriikan haasteita saksien ja kynän käytössä, mutta ne eivät nousseet kuitenkaan suuresti esille. Karkeamotoriset taidot mainittiin kolmessa haastattelussa, mutta pääasiassa liikkumisen vähäisyytenä ja liikuntaan kannustamisena.

Nyt meillä on 3-vuotiaissa paljon sellaisia, jolla on keskivartalohoik-
koutta ja eivät ole ehkä tehneet monipuolista liikuntaa.

4.2 Tukimuodot ja niiden käyttö

Seuraavaksi siirryimme haastattelussa tukimuotoihin ja kysyimme haastateltavilta, millaisia tukimuotoja päiväkodin arjessa käytetään. Kaikki viisi haastateltavaa nosti esille kuvien ja tukiviittomien käytön tärkeyden. Kuvien ja tukiviittomien nähtiin auttavan niin arjessa toimimisessa kuin ohjeiden ymmärtämisessä ja päiväjärjestyksen hahmottamisessa. Kuvat ja tukiviittomat olivat

erityisen toimivia sellaisten lasten kanssa, kenellä oli kielellisiä haasteita tai ei ollut yhteistä kieltä.

Kuvat justiin on tällänen iso asia eli se auttaa sitä lasta hahmottamaan sitä päiväjärrjestystä ja mitä tapahtuu milloinkin.

– kuvat kertoo paljon enemmän kun se sanallinen ohje.

Selkeä ohjaus ja strukturoitu päiväjärrjestys nostettiin esille kaikissa haastatteluisissa. Säännöllinen ja selkeä päivärytmi auttoi lapsia muun muassa hahmottamaan päivän kulun. Lapset tiesivät jo näin etukäteen, mitä ja milloin tulee tapahtumaan päivän aikana. Yhdessä haastattelussa kuitenkin nostettiin esille myös se, että toistot olivat avainasemassa päivärytmin hahmottamisessa. Tärkeänä pidettiin myös, että lapsille toistettiin päiväjärrjestystä sekä annettuja ohjeita. Nostettiin esille myös, että päiväjärrjestyksen hahmottamista helpotti, jos se oli kuvallisesti näkyvillä.

Yksi haastateltava nosti esille, että aikuisen ilmeillä ja eleillä oli suuri vaikutus lapsen toimintaan. Hän kertoi, että aikuisen malli auttaa lasta toimimaan ja ymmärtämään muun muassa ohjeita paremmin. Aikuinen esimerkiksi näytti kädestä pitäen lapselle, mitä piti tehdä ja miten tuli toimia. Yksi haastateltava nosti esille sanoittamisen tärkeyden. Hän kertoi, että lapselle tuli sanoittaa asioita päivittäin kaikissa arjen toiminnoissa.

No meillä on aika selkeä päiväjärrjestys ja sitten lapsetkin jo tietää, että on yleensä jompikumpi porukka jää sisälle ja toinen porukka lähtee ulos. Meillä taitaa molemmilla olla käytössä se, että lapsilla on oma kuvakin, että aamusin katotaan että ollaanko tultu päiväkotiin vai ollaanko vapaa-päivällä.

Molemmissa ryhmissä on tällaista, että tarvitaan ihan sitä aikuisen konkreettista ohjeistusta, ettei jäädä jankuttamaan vaikka jotakin, vaan sitten näytetään.

– aikuinen sanottaa niitä tilanteita yhdessä niin kun lapsen kanssa –

Kaikissa haastatteluissa nostettiin esille aikuisen läsnäolo tärkeänä tukimuotona. Tunnettiin, että aikuisen tuli olla aidosti läsnä kaikissa tilanteissa, kuten esimerkiksi leikki- ja siirtymätilanteissa. Yhdessä haastattelussa kerrottiin, että lapsen kanssa yhdessä tekeminen ja harjoittelemine oli hyvin tärkeää. Yksi haastateltava myös kommentoi siirtymätilanteiden olevan kasvatuksellisia ja pedagogisia tilanteita, ja ne tuli käyttää aina hyödyksi.

— aikuisen läsnäolo ja apu ja tuki ja ohjaus, selkeä ohjaus että ite ainaki huomaan vaikka omassa ohjauksessa, että joskus vaikkapa puhuu liian nopeesti tai itekki jo ei malta välttämättä itekkään kuunnella niin sitten tulee leeki niitä yhteen törmäyksiä tai ristiriitoja.

Kaikki viisi varhaiskasvatuksen opettajaa tunsivat pienryhmätoiminnan toimivana tukimuotona. Kun lapset jaettiin pienempiin ryhmiin, saatiin heille järjestettyä enemmän yksilöllisempiä harjoituksia. Pienryhmätoimintaa toteutettiin ryhmissä joko niin, että ryhmissä oltiin lähes jatkuvasti tai pienryhmätoimintaa pyrittiin toteuttamaan arjessa mahdollisuuksien mukaan, mutta kuitenkin niin, että sitä oli päivittäin. Myös leikkitalanteissa koettiin, että pienemmät ryhmät olivat hyvä asia. Yksi haastateltava korosti, että pienryhmiä muodostaessa tuli ottaa huomioon muun muassa lasten erilaiset tarpeet sekä se, jos usealla lapsella oli samoja tuen tarpeita, niin heille oli hyvä järjestää jotain yhteistä toimintaa. Tunnettiin myös, että pienryhmätoiminnassa sai erilaisen rauhan työskentelylle sekä aikuinen pystyi antamaan enemmän tukea ja apua. Haastateltavat nostivat esille, että pienryhmässä toimiminen ehkäisi esimerkiksi liiallisen kaaoksen syntymistä.

– että pienryhmätoimintahan helpottaa siinä, että ei ole sitä kaaosta, mikä on monessa.

– kun on se pienryhmä, jonka kanssa on viikon, tiedät minkä ryhmän kanssa olet ja hoidat sen ryhmän. Kun taas jos niitä on hirveä kasa kaikki samassa, niin se on kaaos.

”Pienryhmässä aikuinen pystyy antamaan enemmän sitä omaa aikaansa ja olemaan läsnä siinä tukea tarvitsevassa asiassa.

—pienemmässä ryhmässä aikuisen on helpompi ohjata leikkiä ja olla siinä apuna lapsille kunkin tarpeen mukaan.

Kaksi haastateltavaa piti tärkeänä, että fyysiset tilat oli mietitty tarkasti. Esimerkiksi ruokailutilanteissa ja pukeutumistilanteissa nähtiin, että oli hyvä valita lapsille omia paikkoja, joissa toimia. Tämän nähtiin auttavan lapsen keskittymisessä omaan tekemiseensä sekä pysähtymisen opettelussa. Nähtiin myös, että fyysisten tilojen, kuten esimerkiksi jumppasalien ja muiden yhteisten ryhmätilojen hyödyntäminen oli tärkeää. Tällöin lapset pääsivät muun muassa tekemään harjoitteita, jotka vaativat enemmän tilaa sekä saivat liikkua vapaasti. Yksi haastateltava kertoi, että esimerkiksi lapset, jotka kaipaivat motorisia harjoitteita, hyötyivät paljon tällaisista tiloista. Myös metsän hyödyntäminen nousi esille yhdessä haastattelussa.

— lapselle sovittu erityinen pukemispaiikka elikkä jos ne pukemiset usein lähtee sitten semmoseks riehumiseksi ja siitä ei meinaa mitään tulla niin sitten on sovittu, että okei me huomataan, että sun on helpompi pukea vaikka tässä paikkaa.

Ollaan kiinnitetty huomioita, että nyt tämä ryhmä varsinkin tarvitsee tätä tai meidän 5-vuotiaissa on sellaisia, että heillä on energiaa todella paljon, niin heidän kanssaan on kehitelty oikein liikkuvia leikkejä –

Kaksi haastateltavaa toivat esille tärkeinä tukimuotoina lapsen kannustamisen sekä rohkaisemisen. Esimerkiksi, jos lapsi ei uskaltanut tehdä jotain tai oli muuten arka, niin häntä tuli kannustaa ja rohkaista tekemään uusia asioita. Rohkaisemisessa tunnettiin tärkeänä, että aikuinen näytti mallia ja oli

mukana tukemassa lasta uuden harjoittelussa. Yhdessä haastattelussa nousi esille, että lapselle tuli myös antaa mahdollisimman paljon positiivista palautetta sekä mahdollistaa onnistumisen tunteita. Positiivisen palautteen nähtiin toimivan parhaiten, kun sitä annettiin välittömästi toiminnassa ja tekemisessä. Samassa haastattelussa nostettiin esille myös se, että lasta tuli myös kannustaa toimimaan muidenkin kuin omien parhaiden ystävien kanssa. Eli annettiin mahdollisuus erilaisille oppimisen kokemuksille.

–kannustusta ja rohkaisemista, että vaikkapa tämän lapsen kohdalla, jolle ne motoriset taidot on hyvin haastavia, on hyvin arka tai ei uskalla jotakin asiaa niin ihan semmonen kannustus ja rohkaiseminen.

Kahdessa haastattelussa pidettiin ennakoitua ja ohjeiden pilkkomista hyvin tärkeinä tukimuotoina. Kerrottiin, että ryhmässä pyrittiin ennakoimaan tilanteita sekä lasten tarpeita. Tilanteita pyrittiin ennakoimaan niin, että esimerkiksi rauhoitettiin siirtymätilanteet jakamalla lapset pienempiin porukoihin. Näin esimerkiksi eteisessä ei olisi kaikki lapset yhtä aikaa pukeutumassa, eikä synny kaaosta. Yhdessä haastattelussa nostettiin esille tärkeänä myös, että lapsille tuli pilkkoa ohjeita pienemmiksi. Nähtiin, että ohjeita ei maltettu kuunnella, jos ne olivat liian laajoja tai vaikeasti ymmärrettäviä.

– pyritään just rauhoittamaan niitä, pienis ryhmis liikkumisella ja ehkä yritetään niitä lapsia vaikka mahdollisuuden mukaan niiku yksitellen päästämään aina seuraavaan vaiheeseen että ei olisi sitä semmosta ryntäystä suoraan sanottuna.

Yhdessä haastattelussa nostettiin esille, että lorut ja sadut toimivat hyvin tukimuotoina. Lorut ja sadut auttoivat lasta kielellisissä haasteissa sekä näiden avulla esimerkiksi monikielinen lapsi oppi hyvin suomea. Lapsia tuettiin myös draaman ja musiikin avulla, mitkä toimivat hyvin myös kielen opettelussa. Yhdessä haastattelussa nousi esille, että heillä oli käytössä kielellisiin haasteisiin Moomin language school -sovellus, jonka avulla lapsi oppi suomen kieltä tai vaikkapa englantia. Yksi haastateltava toi esille myös puheterapian, joka auttoi lasta kielen kehityksen haasteissa.

Me aikuiset esitetty niiku draaman kautta näitä tilanteita vaikka miltä tuntuu jos toinen lapsi ei ota leikkiin mukaan ja sit me ollaan videoitu se.

Positiivista palautetta tullu sieltäkin että lapset jotenki saa semmosen konkreettisemmän käsityksen siitä, että tavallaan kun ne ois kauheet kirjasulkeiset et miksi teit näin ja niin.

4.3 Tuen tarpeiden kartoitus, toiminnan suunnittelu ja arviointi

Haastattelussa selvitimme, miten tuen tarpeita kartoitetaan sekä miten ne huomioidaan toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Jokaisen opettajan haastattelussa nousi esille Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (vasu), lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sekä ryhmäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Tuen tarpeiden kartoittamisen lähtökohtana nähtiin vasut ja sen pohjalta toimiminen.

Meillähän lähtee kaikki vasun mukaisesta toiminnasta, tietenkin kaupunkivasu ja sitten on oma vasu lapsilla.

Eli ne kaikki näkyy siinä ryhmävasussa. Sitten me pidetään siinä syyspuolella lasten vasukeskustelut, eli sitten sieltä tulee tietenkin sitä lasten asiaa ja vanhemmille jaetaan tämmönen mitä kuuluu -lomake, me haluttiin lisätä sitä vanhempien osallisuutta siihen vasuun, eli he saavat miettiä oman lapsensa asioita ja se liitetään siihen lasten vasuun.

Edellä mainittujen varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi kolmessa haastattelussa havainnoinnin merkitystä tuen tarpeiden kartoittamisessa pidettiin tärkeänä. Havainnoinnin kerrottiin alkavan jo heti syksyllä lapsen tullessa päiväkotiin. Lapsen toimintaa seurattiin päivittäin niin arjen toiminnoissa kuin leikeissä. Yksi haastateltava kertoi, että havainnointi on jatkuvaa ja läpi toimintakauden tapahtuvaa. Haastateltava huomautti, että toimintakauden edessä varhaiskasvattajat huomasivat myös muutoksia lapsen toiminnassa ja näin saattoi nousta esiin erilaiset tuen tarpeet.

No alkusyksy tai syksystähän niin kun, se alkaa tavallaan se sellainen ryhmän havainnointi ja lasten havainnointi, jolloin niitä (tuen tarpeita) alkaa näkemään ja huomata –

Kaksi haastateltavaa kertoi lasten haastattelemisesta tuen tarpeiden kartoittamisen menetelmänä, mikä kerrottiin toimivana menetelmänä lasten omien mielipiteiden kuulemiseen. Lasten haastattelemisen lisäksi yksi haastateltava kertoi myös käytössä olevasta lomakkeesta, jonka avulla pystyttiin ennen lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa osallistaa vanhempia enemmän ja he pääsevät miettimään oman lapsen asioita etukäteen. Lomake liitettiin lapsen vasuun.

–vanhemmille jaetaan tällöinen mitä kuuluu -lomake, me haluttiin lisätä vanhempien osallisuutta siihen vasuun, eli he saavat miettiä oman lapsensa asioita ja se liitetään siihen lasten vasuun.

Tämän lisäksi kaikki haastateltavat pitivät kartoituksessa tärkeänä yhteistyötä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa ja hänen kanssaan käytäviä keskusteluja. Kahdessa haastattelussa nostettiin myös esiin keskustelutiimin kanssa. Haastateltavat tunsivat tärkeänä saada niin tiimiltään kuin varhaiskasvatuksen erityisopettajalta tukea omille pohdinnoilleen.

Joskus meillä on toi meidän veo ollu mukana noissa tiimeissä ei vielä kovin montaa kertaa tässä syksyn aikana mutta hän on myös niin kun ollu meillä apuna ja ohjeistamassa sitä, että joku lapsi joka vaikka on sitä levottomuutta ja vaikee keskittyä ja kuunnella, me ollaan niinku yhdessä mietitty ja ihan hän on auttanut meitä niinkin että on kirjallisia vinkkejä antanut, että tämän lapsen kanssa vois toimia tässä hetkessä näin ja näin.

Neuvolasta saatava informaatio ja huomiot kerrottiin tuen tarpeiden kartoituksen menetelmänä kaikissa haastatteluissa. Myös opettajan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisaikea mainittiin kartoituksen ja toiminnansuunnittelun menetelmänä.

Opettajillahan on se 5 tuntia viikossa suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisaikea ja siinä nimenomaa meidän kuuluu havainnoida lapsia ja pohtia heitä ja kartoittaa sitä, onko täällä jotain mihin pitää kiinnittää huomiota.

Kaikissa haastatteluissa puhuttiin arjen etukäteen suunnittelun, toiminnan suunnittelun yhdessä lasten kanssa, oman toiminnan arvioinnin sekä yhteisten toimintamallien tärkeydestä toiminnan suunnittelussa. Kerrottiin, että kun suunniteltiin yhdessä lasten kanssa toimintaa arkeen, saatiin lasten omat toiveet otettua huomioon. Arjen suunnittelua pidettiin hyvin tärkeänä. Yksi haastateltava nosti esiin muun muassa sen, että jos ryhmässä on paljon rauhattomia lapsia, mahdollistettiin heille paljon liikunnallisia leikkejä. Hän tunsikin myös, että arkea tuli suunnitella sen mukaan, kuinka lapset olivat paikalla. Koska osan lapsista kerrottiin olevan vain muutaman päivän viikossa läsnä, tuokioita tuli suunnitella niin, että myös he pääsivät niihin mukaan.

– meidän pitää huomioida siinä toiminnan suunnittelussa se, että lapset, jotka on kolme päivää viikossa hoidossa ja jos heillä on jotain tuen tarpeita, niin niitä tulee sitten toteutettua. Eli jokainen lapsi saa tasavertaisesti sitä tukea ja sitä omien asioiden huomioimista, että semmonen pitää kanssa huomioida.

Kaikki haastateltavat pitivät myös tärkeänä toiminnan suunnittelussa omaa pohdintaa ja mietintää siitä, mitä tarpeita ryhmässä on noussut esiin ja sen mukaan toiminnan suunnittelua, jotta se vastaa ryhmän tarpeita. Yhdessä haastattelussa huomioitiin myös se, että jokainen ryhmä on aina erilainen ja jokaiselle ryhmälle oli suunniteltava toiminta aina alusta. Kaikki haastateltavat pitivät myös toiminnan suunnittelun lähtökohtana, että huomioidaan var-

haiskasvatussuunnitelman perusteet, ryhmän henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma. Niiden kautta toiminnalle saadaan pohja.

Toki sitten nää lasten kaikki tarpeet ja muut tuen tarpeet, niin meidän opettajien pitää toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa ottaa huomioon ihan päivittäin –

Ennakointi nousi kahdessa haastattelussa esille toiminnan suunnittelussa. Kerrottiin, että esimerkiksi seuraavan viikon toimintaa täytyi miettiä etukäteen ja siinä miettiä, mitkä ovat tavoitteet toiminnalle juuri omassa lapsiryhmässä. Yksi haastateltavista nosti myös toiminnan suunnittelussa esille opettajien suunnittelu- arviointi- ja kehittämisajan. Hän näki sen olevan juuri sitä aikaa, jolla opettajan pitää pohtia ryhmän tarpeita ja miettiä, miten toimintaa suunnitellaan, jotta se vastaa niitä. Tällä ajalla hänen mielestään opettajan tuli arvioida myös jo kulunutta toimintaa, jotta kehitystä tapahtuisi.

Ja aina mahdollisuuksien mukaanhan me tietenkin aina katotaan ja mietitään sitä aina sitä viikkoo eteenpäin.

Sehän siinä on koko homman perusta, että kun aletaan pohtimaan tätä toimintaa ja mitä me nyt tehtäisiin tällä viikolla ja mitä koko kevään aikana, niin kaikissahan me pohditaan sitä, että mitkä juuri ne tämän ryhmän tarpeet on. Eli se on juuri sitä, mitä opettaja tekee sillä viidellä tunnillakin. Että suunnitellaan sitä, että mihin ne lapset tarvitsevat tukea ja millä keinoilla niihin voidaan vastata. Että se on aika paljon opettajan vastuulla siinä kohtaa.

Kahdessa haastatteluissa tuotiin esille lasten oma osallisuus toiminnan suunnittelussa. Lapsen toiveita kuunneltiin ja huomioitiin sekä yhdessä ideoitiin, mitä voitaisiin tehdä. Korostettiin kuitenkin sitä, että työntekijän vastuulla oli tuoda toimintaan pedagogiikka. Kerrottiin myös, että lapsia haastatteleamalla saatiin huomioitua lapsen oma käsitys hänen kehittymisestään ja lapsi pääsi itse vaikuttamaan millaisia asioita häneltä vaadittiin.

Lapset saavat tuoda ideoitaan ja toiveitaan, ja totta kai sitten työntekijä tuosen pedagogiikan, ja suunnittelee niin, että se ei ole pelkästään sitä, että lapset päättää me halutaan tehdä tätä, vaan sitten siihen tuodaan se toinen puoli ja jalostetaan niitä lasten ideoita ja ajatuksia.

4.4 Yhteistyö muiden ammattiryhmien ja huoltajien kanssa

Kysyimme seuraavaksi, miten yhteistyö näkyy muiden ammattiryhmien ja huoltajien kanssa. Tarkoituksena oli selvittää yhteistyö yleisen tuen tason näkökulmasta. Kaikissa haastatteluissa kerrottiin, että moniammatillista yhteistyötä tehtiin yleisellä tuen tasolla varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä neuvolan kanssa. Yhdessä haastattelussa nostettiin esille, että varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa tehtävä yhteistyö yleisellä tasolla ei vielä ole kovin suurta, verrattuna esimerkiksi tehostettuun ja erityiseen tukeen. Nähtiin, että varhaiskasvatuksen erityisopettajan rooli yleisellä tasolla oli ennemminkin konsultoivaa sekä apua ja tukea antavaa. Kaikissa haastatteluissa nostettiin esille se, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja kävi ryhmässä noin kerran tai kaksi kuussa.

Erityisopettaja on se mikä on se meidän lähin oma tuki näissä kaikissa tilanteissa. Saadaan konsultointiapua ja ihan ryhmään katsomaan, että ollaanko me oikeilla jäljillä vai mitä tässä tehtäisiin.

Hänen (varhaiskasvatuksen erityisopettaja) kanssa päivitetään aina tilannetta ja muuta, ja toki aina jos tulee muuta niin voidaan olla puolin ja toisin yhteistyössä.

Neuvolan kanssa tehtävän yhteistyön nähtiin olevan vähäistä yleisellä tuen tasolla. Yhteistyönä neuvolan kanssa kerrottiin olevan nelivuotislomake, jonka avulla päiväkotipystyi kartoittamaan lapsen tuen tarpeita ja näin myös neuvola sai varhaiskasvatuksen näkökulman. Yhdessä haastattelussa nostettiin moniammatilliseen yhteistyöhön myös lastensuojelu ja perheneuvola, joista nähtiin myös saavan konsultointia ja apua. Myös esikoulun opettajan kanssa tehtävä yhteistyö mainittiin yhdessä haastattelussa. Kerrottiin, että

esikouluun siirtyvistä lapsista pidettiin esikoulun opettajan kanssa tiedonsiirtopalaveri, jossa käytiin läpi lapsen asioita.

— neuvola yhteistyö näkyy että tässä syksyn aikana oli paljon noita neljä vuotta täyttäviä lapsia niin niitä nelivuotiskaavakkeita täytettiin ja neuvolan kanssa tehtiin sellasta yhteistyötä että saatiin palautetta sieltä miten neuvolassa hoitaja näkee lapsen ja sit me lähetettiin palaute miten me nähdään täällä päiväkodissa lapsi.

– meillä on tällaisia tiedonsiirtopalavereita eskariopettajan kanssa, niin sitten ollaan ajantasalla. Vien sitten eskariopelle näitä asioita eteenpäin, mitä haastattelusta tulee ilmi.

Kaikissa haastatteluissa nostettiin esille myös huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tärkeys. Kerrottiin, että huoltajien kanssa käytiin yhdessä lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma läpi, jossa yhdessä pohdittiin lapsen mahdollisista tuen tarpeista. Nähtiin, että kun varhaiskasvatussuunnitelmaa käytiin yhdessä huoltajan kanssa läpi, saivat huoltajat oman näkemyksensä kuuluviin.

– me pidetään siinä syksypuolella lasten vasukeskustelut, eli sitten sieltä tulee tietenkin sitä lasten asiaa ja vanhemmille jaetaan tämmönen mitä kuuluu -lomake, me haluttiin lisätä sitä vanhempien osallisuutta siihen vasuun, eli he saavat miettiä oman lapsensa asioita ja se liitetään siihen lasten vasuun.

Lasten vanhemmat totta kai tuovat sitä, että mitä lapset kotona on puhunut ja käydään yhdessä läpi. Aina vanhemmille sanotaan, että meihin saa ottaa yhteyttä jos on ihan mitä tahansa sellasta, ja on niitä tullutkin, että lapsi on alkanut puhumaan jostain tapahtumasta, mikä ei ole ehkä näyttäytynyt meille tai on mennyt jotenkin ohi, ja sitten siihen ollaan palattu ja puhuttu lapsiryhmässä, lapsen ja vanhempien kanssa tästä asiasta.

No se on hyvin iso osa ne vasu keskustelut tässä syksyn aikana mitä ollaan käyty et kyl niissä tulee jokaisessa käytyä ne kunkin lapsen tuen tarpeet vanhempien kanssa ihan läpi kunnolla yhdessä keskustellen –

Kaikki viisi haastateltavaa nostivat huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön myös päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet. Näissä tilanteissa pystyi vaihtamaan huoltajien kanssa päivittäin lapsen kuulumisia ja mitä päivän aikana oli tapahtunut. Yhdessä haastattelussa kerrottiin, että päivittäiset kuulumisten vaihdot nähtiin hyvin hedelmällisinä tilanteina. Kerrottiin myös, että he kannustivat huoltajia ottamaan myös esimerkiksi Wilma-viestien kautta tai puhelimitse yhteyttä, jos heidän asiansa oli sen verran arkaluontoinen, ettei niitä voitu hoitaa eteistilassa. Yhdessä haastattelussa nostettiin esille se, että varhaiskasvattajien vastuulla oli ottaa lapsen asiat puheeksi, jos niitä nousi esille varhaiskasvatuksessa.

Ihan päivittäin kuulumisten vaihto, mikä on aina hyvin tärkeätä. Että tässä kun aamusin tullaan vähän siinä jo kysellään että mitä kuuluu ja jos on jokin erikoista ja sama iltapäivällä kun lähdetään, että jokainen kotiinlähtijä sekä aikuinen että lapsi saisi semmosen pienen kuulumisten vaihdon, että miten on päivä mennyt ja mitä on tehty.

Ja me ollaan päiväkodissa puhuttu yhteisesti semmoseksi arvoksi, että jokainen lapsi tuntisi olevansa samoin tietenkin vanhemmat, tervetulleita jokapäivä ja jokaiselle suodaan tosiaan se pieni hetki, että ihan katsekontakti ja semmonen hetki, että just sut on otettu huomioon.

4.5 Haasteet

Kysyimme viimeisessä teemassa haastateltavilta, millaisia mahdollisia haasteita he näkivät yleisen tuen tarpeiden huomioimisessa. Kaikki varhaiskasvatuksen opettajaa kommentoivat henkilökunnan riittävyttä, vaihtelevuutta ja tiukkoja resursseja. Tiukkojen resurssien tunnettiin luovan haasteita, sillä aika ei välttämättä riittänyt siihen, miten paljon lapsiryhmät sitä vaatisivat. Oli vaikeaa pystyä huomioimaan lasten tarpeita, kun tunnettiin, ettei ollut aikaa olla tarpeeksi joko lapsiryhmässä tai läsnä aidosti tilanteissa. Aikaa meni kokonaistoiminnan pyörittämiseen. Joihinkin tilanteisiin toivottiin lisää käsipareja. Työntekijöiden vaihtelevuus ja sijaisten suuri määrä nähtiin vaikeana, sillä heille ryhmäntoimintamallit ja lapset olivat vieraita. Tunnettiin, että se hankaloitti arjen sujuvuutta ja lasten tuen tarpeiden huomiointia.

— jos jostain syystä siinä ryhmässä on muutakin, kun sitä vakituista henkilökuntaa, niin lapset reagoivat ja silloin voi tulla semmosta jos esimerkiksi tulee tällaisia ongelmakohtia, niin se ei oo ehkä niin johdonmukaista ja laadukasta se päivän kulku. Kyllä se näkyy siinä, että onko ne tutut työka-
verit, jolle ei tarvi sanoa vaan yhteisten sovittujen juttujen mukaan toimi-
taan.

Henkilökunnan riittävyyden lisäksi kaksi haastateltavaa nosti haasteeksi myös isot lapsiryhmät. Kerrottiin, että pienryhmätoiminta oli helpottanut isojen ryhmien levottomuutta, mutta tunnettiin, että pienryhmätkin saattoivat välillä paisua liian isoiksi. Pienryhmätoimintaa ei myöskään voitu toteuttaa, jos henkilökuntaa ei ollut riittävästi, esimerkiksi sairaslomien tai vuosilomien takia.

Olen ollut useammassa eri päiväkodissa, ja tämä on selkeästi rauhoittanut niin paljon, että kun on se pienryhmä -- Kun taas jos niitä on hirveä kasa kaikki samassa, niin se on kaaos. Nyt kun meillä on tämä 3-vuotiaiden porukka niin kasvanut ja tulee lisää heitä, niin joudumme siirtämään heitä 4-vuotiaiden ryhmään. Niin siinä tulee jo sellainen, että se on jo liian iso ryhmä. Tuon ikäinen lapsi kykenee olemaan ehkä noin viiden hengen ryhmässä, nyt meillä on 8 lasta 3-vuotiaiden ryhmässä.

Neljä haastateltavaa nosti esille myös haasteet lasten vaihtelevissa hoitoajoissa. Lapset olivat paikalla hyvin eri aikoina ja opettajien työaika painottui päivään. Havainnoinnin kannalta tämä nähtiin vaikeana sellaisten lasten kohdalla, jotka olivat esimerkiksi ilta- tai aamuhoitoon painottuneita. Tällöin tiedon keräämistä lapsen taidoista joutui hakemaan usealta eri taholta ja jouduttiin tukeutumaan muiden tekemiin havaintoihin. Kaikki neljä varhaiskasvatuksen opettajaa kertoi haasteena toiminnan järjestämisen niin, että suunniteltu toiminta tavoittaisi aina ne lapset, jotka tarvitsivat tukea kyseisen toiminnan harjaannuttamiseen. Toiminnan suunnittelussa täytyi tehdä erilaisia ratkaisuja tai pyytää jos lapsi voitaisiin joskus tuoda, vaikka päivävuoroon. Tällöin taitoja voitaisiin harjoitella yhdessä päiväkodin toimintatuokioissa.

Kolme varhaiskasvatuksen opettajaa kertoivat myös, että lasten poissaolot toivat omat haasteensa lapsen tukemiseen. Lapsi, joka oli paljon poissa, tunnettiin vaikeaksi tukea, sillä hän ei osallistunut kuin harvoin päiväkodin arkeen. Vaikka lapsen haasteet tiedostettiin, oli haastavaa saada johdonmukaista tukemista suoritettua, sillä pelkästään lapsen totuttaminen päiväkodin arkeen pitkän poissaolon jälkeen voi viedä aikaa.

No se on yksi iso haaste, että miten lapset on paikalla. Miten sulla on konkreettisesti mahdollisuus tukea sitä lasta, eli joskus on ollut sellaisia palavereita, missä puhutaan että jollekin lapselle sitä tätä ja tota -- ja sitten on ihan pitänyt sanoa, että ihan konkreettisesti ei vaikka oo ihan kun kaksi päivää viikossa mahdollisuus antaa sitä tukea (lapselle), eli ei siinä ihan ihmeitä välttämättä tehdä.

Pienryhmätoiminta oli tukimuotona hyvä ja arkea helpottava tekijä, mutta yksi haastateltavista nosti esille sen myös haasteena. Hän tunsi, että pienryhmätoiminnassa aikuinen oli yksin lasten kanssa ja aikuisen läsnäolo oli vaikeaa jakaa. Tässäkin nousi esille myös henkilökunnan riittävyys.

— siinäkin on joskus se tilanne, että on aika yksin siinä mielessä että jos sovitaan että on vaikka askartelua aamupäivässä ohjelmassa ja otat sen pienryhmän siihen – niin kolme lasta otat vaikka pöydän ääreen askartelemaan ja sitten ne neljä muuta vaikka leikkii vähäsen sivummalla yhdessä tai jopa viereisessä tilassa niin että oot kuulolla mutta tiedät, että sun pitää kuitenkin keskittyä siihen askartelu porukkaan, että he tarvii nyt oikeesti siinä apua – mut sit samalla tiiät että ois lapsia jotka tarvis erityisesti tukea siellä leikissä niin tavallaan että kun siinä ois kaks aikuista niin toinen vois olla tukemassa niitä leikkijöitä ja leikkiä ja toinen sitä askartelu porukkaa –

Kaksi haastateltavaa pitivät isojen ryhmien luovan haasteita tilojen riittävyyteen ja toimivuuteen. Ryhmää oli vaikea jakaa, kun ryhmän tilat eivät välttämättä sallineet sitä. Iso määrä lapsia samassa tilassa johti myös rauhatonmuuteen eikä rauhoittumiseen soveltuvia paikkoja välttämättä löytynyt. Yksi haastateltavista kertoi, että tilat loivat heillä haasteita myös toteuttaa lasten tuen tarpeiden tukemista, esimerkiksi keskittymisen vaikeuksissa. Tilat, jotka olivat levottomia, vaikeutti keskittymiseen tukemista. Haastateltavan sanoin

heidän tilansa olivat sellaiset, että ”ihmiset ramppaavat siitä läpi” ja tämä jo pelkästään aiheutti levottomuutta.

— elikkä meillä on hyvin levoton se tila – se et siint koko ajan kulkee ihmi-
set niin se on semmone yleistila ja ruokakärrejä viedään ja näin niin se luo
sitä levottomuutta ja se vaikeuttaa niitä mejän tavoitteita just pysähtyä ja
kuunnella—

Kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa pitivät haasteena myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tunnettiin, että oli haastavaa tukea lasta, jos näkemys lapsen tuen tarpeista ei kohdannut lapsen vanhempien kanssa. Tä-
hän liittyen samat kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa kertoivat myös kielen haasteista vanhempien kanssa. Kerrottiin, ettei aina välttämättä tultu täysin ymmärretyksi tai oli epäselvää ymmärtääkö vieraskieliset vanhemmat kun-
nolla, joka aiheutti epävarmuutta, onko päiväkodin ja kodin toiminta yhte-
näistä lapsen tukemisessa.

No sitten on noi kieliongelmat, ne on joskus semmoisia, että ne tuo joskus haasteita. Sitten se on kanssa, että tuleeko ymmärretyksi tarpeeksi, niin se tietenkin hidastaa sitä toimintaa. Sekä lapsen kanssa, että sen vanhem-
man kanssa, voi olla että on hitaampaa se tuen saaminen.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössämme tutkimuskysymyksinä olivat: mitä yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla lapsella on, miten lapsen yleisen tuen tarpeet huomioidaan, miten käytännössä lasta tuetaan yleisellä tuen tasolla sekä mitä haasteita tuen toteutuksessa mahdollisesti on. Tarkoituksena oli selvittää, mitä varhaiskasvatuksen opettajat ovat mieltä lasten tuen tarpeiden huomiomisesta yleisellä tuen tasolla ja miten sitä toteutetaan. Tavoitteena oli lisätä tietoisuutta yleisen tuen tarpeista ja haastatteluissa nousseiden aiheiden kautta esittää mahdolliset kehittämisen kohteet. Koska haastattelujen otanta oli niin pieni, on mahdotonta yleistää tuloksia, mutta toivomme tutkimustuloksien antavan viitteitä siitä, mitä yleisessä tuen tasossa tulisi kehittää.

Tutkimuksessa nousee esille suurimpina tuen tarpeina lapsen oman toiminnanohjauksen haasteet ja käytöshäiriöt. Yksi haastateltava kertoi omien kokemuksiensa perusteella, että käytöshäiriöt ovat lisääntyneet hänen monivuotisen työuransa aikana. Haastatteluissa tuotiin esille, että lapsilla ilmenee paljon levottomuutta ja vaikeutta toimia ohjeen mukaan. Oman toiminnanohjaus vaikuttaa tähän. Kuten Sainio ja muut kertovat kirjassaan Näin tuet lapsen itsesäätelyä – hyvinvoinnin pedagogiikka varhaiskasvatuksessa, 2020, sivulla 20, itsesäätelytaito on se kehittyvä taito, jonka avulla lapsi oppii malttamaan ja odottamaan tilanteissa, missä hänellä tulee välitön tarve toimia impulsiivisesti. Lapsi, jolla on haasteita itsesäätelytaidoissa, vaatii aikuisen vierelleen tukemaan ja ohjeistamaan (Sandberg, 2021, 113).

Toiseksi suurimpana tuen tarpeena nähtiin kielelliset haasteet, joiden kerrottiin johtuvan kielen kehityksen häiriöistä tai monikielisydestä. Kuten Korpilahti ja Pihlaja kertovat teoksessa Varhaiserityiskasvatus, 2019, sivulla 171, vaikka lapsen kielen kehitys on yksilöllistä, voimme silti löytää piirteitä, jotka voivat kertoa meille huolesta lapsen kehityksellisestä haasteesta kielessä. Korpilahti ja Pihlaja toteavatkin kirjassa myös, sivulla 176, että monesti kielen kehityksen haasteet havaitaan varhaiskasvatuksessa, sillä ikäryhmään perustuva vertailu on helpompaa. Tämä tukee tulosta, että kielelliset haasteet nähtiin tutkimuksessa isona tuen tarpeena. Tutkimuksessamme ilmenneet haasteet monikielisydessä eivät nousseet suureen rooliin, mistä voimme päätellä, että niiden näkyvyys kyseisissä lapsiryhmissä ei ollut niin suuri tai monikielisuuden tuomiin tarpeisiin on totuttu, ja niitä ei sen vuoksi tunnettu niin merkittäviksi tuen tarpeiksi.

Karkeamotoriset taidot nostettiin esille kolmessa haastattelussa. Haasteena nähtiin liikkumattomuus ja liikuntaan piti kannustaa. Koska haastateltavat nostivat liikkumattomuuden tuen tarpeena, emme voi vielä vetää johtopäätöstä, että lapsilla on motorisia oppimisen vaikeuksia, sillä kuten Viholainen ja Asunta toteavat teoksessa Varhaiserityiskasvatus 2019, sivulla 226, tulee olla varma, että lapsella on ollut mahdollisuus harjoitella motorisia taitoja.

Tutkimuksemme tuloksista voimme kuitenkin päätellä, että liikuntaan kannustamista ja motoriikan taitoja tulisi tukea enemmän varhaiskasvatuksessa ja myös peilaten Ahosen ja ym. teokseen Oppimisen vaikeudet, 2019, sivulla 396, korostetaan, että lapsen liikunnallisuuden tukeminen on tärkeää sillä liikkumattomuus silloin ennustaa myös heikkoa fyysistä kuntoa aikuisiällä. Liikkumattomuus lapsuudessa voi johtaa siihen, ettei motoriset taidot pääse kunnolla kehittymään.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita sekä lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa pidettiin tärkeimpinä työmenetelminä tuen tarpeiden huomioimisessa arjessa. Niiden avulla pystyttiin kartoittamaan tuen tarpeita sekä suunnitella ja arvioida ryhmän toimintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kerrotaankin, että lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata tavoitteet pedagogiselle toiminnalle, mitkä ovat juuri tämän lapsen kohdalla tärkeitä, ja esille nousseet asiat tulee huomioida koko lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Suunnitelmaa tehdessä on tärkeää tuntea lapsi, hänen osaamisensa, vahvuutensa, kiinnostuksen kohteensa ja yksilölliset tarpeet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Tuloksista pystymme päättelemään, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat erittäin tärkeä työkalu varhaiskasvatuksen opettajille tuen tarpeiden kartoittamisessa, toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa. Voimme myös päätellä, että lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on meidän tutkimustuloksien valossa, jonka avulla varhaiskasvatuksen opettajat kartoittavat lapsen yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla. Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on meidän tutkimustuloksien valossa merkittävin työkalu, jonka avulla varhaiskasvatuksen opettajat kartoittavat lapsen yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla. Kartoittamisen tukena tärkeimpänä oli erityisvarhaiskasvatuksen opettajan tuki. Varhaiskasvatussuunnitelmat ovat myös tutkimuksemme valossa tärkein pohja toiminnan suunnittelulle niin, että se vastaa lapsiryhmän erilaisiin tuen tarpeisiin.

Tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla löytyi tutkimuksesta paljon erilaisia ja niiden tukemiseen käytettiin vaihtelevasti useita eri tukimuotoja. Tutkimuksemme toi esille, että tuen tarpeiden näkyminen ja millaisia tukimuotoja lasten kanssa käytetään, olivat hyvin ryhmäkohtaisia. Kun lapsella ilmenee varhaiskasvatuksessa tuen tarvetta, tulee varhaiskasvattajien arvioida ja mahdollisuuksien mukaan tehdä erilaisia järjestelyitä sekä muuntaa työtapoja lasten yksilöllisten tarpeiden mukaan. Järjestelyt voivat liittyä pedagogisiin, rakenteellisiin, hyvinvointia tukeviin sekä hoidollisiin järjestelyihin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.) Varhaiskasvatuksen opettajan on omalla ammattitaidollansa löydettävä ne työkalut, mitä juuri sen hetkinen ryhmä tai yksittäinen lapsi tarvitsee. Heiskasen mukaan (2019, 91–92) pedagogisia järjestelyitä ovat esimerkiksi pienryhmätoiminta, kuvat ja tukiviittomat sekä strukturoitu päiväjärjestys. Tuloksissa käy ilmi, että suurimpina yleisen tuen tukimuotoina olivat pienryhmätoiminta, kuvat, tukiviittomat ja selkeä päiväjärjestys, jotka ovat juuri edellä mainittuja pedagogisia järjestelyitä. Myös aikuisen läsnäolo ja malli nähtiin olevan tärkeitä tukimuotoja lapselle, mutta teoriassa nämä eivät kuitenkaan nousseet selkeinä tukemisen muotoina. Tutkimuksessa nousi esille myös joitain rakenteellisia ja hyvinvointia tukevia järjestelyitä, kuten esimerkiksi fyysisten tilojen miettiminen sekä lapsen kannustaminen ja rohkaiseminen, mutta niitä ei korostettu kuitenkaan selkeästi. Tästä voimme päätellä, että suurimmat tukimuodot liittyvät pedagogisiin järjestelyihin.

Tutkimuksesta nousi esille, että yleisen tuen tarpeiden huomioimisessa pidettiin erityisen tärkeänä lasten havainnointia ja toiminnan suunnittelua lapsiryhmän tarpeita vastaavaksi. Kerrottiin, että havainnointia tehdään jatkuvasti koko toimintakauden ajan, ja tämän avulla lapsen kehitystä pystytään seuraamaan ja arvioimaan. Havainnointi on erityisen tärkeä toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin kannalta, sillä sen avulla varhaiskasvattaja osaa toimia lapsen ja lapsiryhmän kanssa (Koivunen & Lehtinen 2015, 16). Tuloksista voidaankin päätellä, että havainnointi on avainasemassa lapsen tutustumisessa, lapsen toiminnan arvioinnissa sekä toiminnan suunnittelussa.

Tuloksista nousivat suurimpina haasteina esiin henkilökunnan riittävyys, lasten vaihtelevat hoitoajat, fyysisten tilojen toimimattomuus, isot lapsiryhmät ja yhteistyön haasteet vanhempien kanssa. Näiden haasteiden pohjalta ja varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksien valossa olemme miettineet, mitä varhaiskasvatuksessa tulisi kehittää, jotta yleinen tuki toteutuisi. On kuitenkin muistettava, että otantamme on pieni eikä tuloksemme ole yleistettävissä.

Tutkimus selvitti, että eniten haasteita yleisen tuen tarpeiden huomioimisessa varhaiskasvatuksen opettajat kertoivat löytyvän henkilökunnan riittävyyden tai henkilökunnan vaihtuvuuden haasteista. Toinen merkittävin haaste lapsen tukemiselle johtui lapsen vaihtelevista hoitoajoista. Tutkimuksemme valossa voimme päätellä, että varhaiskasvatuksen kehittämisen kohteena olisi henkilökunnan riittävyyden järjestäminen niin, että pystyisimme huomioimaan ja olemaan aidosti läsnä päiväkodin arjessa lapsille. Haastattelut kertoivat, että ryhmän omien aikuisten ollessa vuosilomalla tai sairauslomalla vaikutti tuen laatuun ja toteuttamiseen, sillä joko työntekijöitä oli liian vähän tai mahdollinen sijainen ei ollut perillä ryhmästä ja sen lapsista. Tällöin ei sijainen voinut myöskään tietää mitä tukea lapset tarvitsisivat. Tuloksis- tamme voimme päätellä, että sijaisjärjestelmä tulisi kehittää niin, että se palvelisi varhaiskasvatuksen tarpeita paremmin eikä vaikuttaisi lasten yleisen tuen tarpeiden toteutumiseen heikentävästi.

Vaihteleviin hoitoaikoihin varhaiskasvatuksen opettaja ei pysty vaikuttamaan, vaikka se tunnettiinkin suurena haasteena lapsen tukemiselle. Lapsilla saattoi olla paljon aikaiseen aamuun tai myöhäiseen iltaan painottuvia hoitoaikoja, jolloin kerrottiin, että pedagogisen toiminnan kautta lapsen tukeminen yleisellä tasolla oli haastavaa. Tutkimuksemme valossa voimme miettiä olisiko pedagogisen toiminnan järjestäminen mahdollista siirtää niihin aikoihin, jolloin lapset saisivat heille kuuluvan tuen.

Tutkimuksessa kerrottiin myös, että lasta tunnettiin mahdottomaksi tukea, mikäli hänellä oli paljon poissaoloja. Onkin mietittävä, että mikäli vanhemmat tai huoltajat ymmärtäisivät vielä paremmin varhaiskasvatuksen merkityksen lapsen kehityksen ja kasvun tukijana, toisiko se lasten poissaoloihin muutoksia.

Haasteena kerrottiin myös vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja siinä ilmenevät kommunikaation ongelmat. Tuloksistamme voimme päätellä, että vanhempien ja henkilökunnan toimiva yhteistyö on tärkeää sille, että lapsen tuki pääsee toteutumaan ja vanhemmat ymmärtäisivät mikä varhaiskasvatuksen rooli on.

Haasteelliseksi tunnettiin myös isot lapsiryhmät, jotka haastoivat niin työntekijöiden riittävyttä, että fyysisten tilojen toimivuutta. Tämän tutkimuksen valossa tulisi miettiä, heikentääkö lapsiryhmien isot ryhmäkoot lapsen yksilöllisen tuen tarpeen huomioimista varhaiskasvatuksessa. Fyysisten tilojen toimimattomuus tunnettiin estävän lapsen tuen tarpeiden tukemista, sillä ne rajoittivat esimerkiksi pienryhmiin jakautumista tai rauhoittumiseen soveltuvan paikan löytämistä. Tämän tuloksen pohjalta kehittämisen kohteena varhaiskasvatuksessa olisi, että fyysiset tilat olisivat tarkoituksen mukaisia, esimerkiksi juuri isoille lapsiryhmille soveltuvia. Fyysisten tilojen suunnittelun tulisi tapahtua niin, että ne tukevat varhaiskasvatuksen tavoitteita ja soveltuu varhaiskasvatuksen käyttöön.

6 POHDINTA

Mielestämme opinnäytetyö oli onnistunut, siltä osin, että saimme vastukset tutkimuskysymyksiimme, jotka olivat: mitä yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tuen tasolla lapsella on, miten lapsen yleisen tuen tarpeet huomioidaan, miten käytännössä lasta tuetaan yleisellä tuen tasolla ja mitä haasteita tuen toteutuksessa mahdollisesti on. Tärkeintä opinnäytetyömme onnistumisessa oli mielestämme aiheen onnistunut rajaaminen. Aiheen rajaaminen vei paljon aikaa, mutta tutkimuksen edetessä tunne siitä, että rajauksemme oli onnistunut, vahvistui yhä enemmän työn loppua kohden.

Aineistonkeruu ja analyysi oli mielestämme haastavaa. Teimme työn teema-haastatteluna, joten teemojen sekä meille tehdyn haastattelurungon tekeminen vei paljon aikaa. Oli tärkeää pohtia, mitä kysymme, jotta saisimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Tutkimuksen edetessä ja jo olleiden haastattelujen jälkeen nousseista informanttien kertomuksista olisimme kaivanneet lisää tietoa. Jäimme pohtimaan esimerkiksi sitä, että olisi ollut hyvä jo

teemahaastatteluissa kysyä informanttien mielipidettä, mitä tulisi kehittää, jotta yleisen tuen antaminen olisi sujuvampaa varhaiskasvatuksessa. Nyt kehittämisen kohteet ovat ainoastaan meidän omien tulkintojen varassa.

Analyysin tekeminen oli aikaa vievää, vaikka selkeitä kokonaisuuksia nousi vastauksista esille. Vastauksissa oli kuitenkin eroavaisuuksia ja asioista puhuttiin hyvin eri sanoilla sekä termeillä. Analyysi vei paljon aikaa, sillä jouduimme myös pohtimaan tarkoituksia informanttien kertomuksista. Analyysi oli meidän tulkintamme haastateltavien omista kokemuksista. Haastavaa opinnäytetyön johtopäätöksien tekemisessä oli myös se, että emme pystyneet vertailemaan opinnäytetyömme tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin, joka heikentää mielestämme tutkimuksemme luotettavuutta.

Jokaisen haastattelun jälkeen pyysimme palautetta informanteilta, jotta haastattelujen lisääntyessä voisimme muokata niitä. Saimme kuitenkin jokaisesta haastattelusta vain positiivista palautetta ja haastattelurunkoa pidettiin loogisena. Tämän vuoksi emme muokanneet runkoa missään vaiheessa. Yhtenäinen haastattelurunko lisää myös tutkimuksemme luotettavuutta.

Opinnäytetyömme luotettavuutta heikensi valitettavasti pieni otanta. On kuitenkin muistettava, että opinnäytetyömme oli rajallinen tutkimus ja aiheemme luonteen vuoksi pystyimme tekemään vain yleiskatsauksen aiheesta. Kuten toimme laadullisen tutkimuksen kappaleessa esille laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei olekaan yleistää vaan ymmärtää ilmiötä (ks. s. 15). Mikäli tutkimus toteutettaisiin uudelleen, ei saataisi välttämättä lainkaan samoja vastauksia, sillä tutkimuksemme kuvaa tätä hetkeä ja kyseisten haastateltavien kokemuksia.

Tulevina varhaiskasvatuksen opettajina haluamme viedä tutkimuksemme avulla saatua tietoa ja johtopäätöksiä työelämään, jotta yleisen tuen tarpeiden huomiointi nousisi esille päiväkodin arjessa vielä paremmin. Huomasimme tutkimusta tehdessä, että yleistä tukea saatetaan mielestämme pitää hieman itsestäänselvyytenä. Olisi tärkeää reflektoida omaa työtään ja tarkoituksia toimintamme taustalla varhaiskasvatuksessa, jotta lasten tukeminen

olisi johdonmukaista sekä oikein kohdennettua. Mitä aikaisemmin lasten tuen tarpeet huomioidaan, sitä paremmin voitaisiin mielestämme pystyä ennalta ehkäisemään vaativampia tuen tarpeita.

Toivomme, että tämän tutkimuksen pohjalta löytyisi innostusta tutkia yleisen tuen merkittävyyttä ja haasteita entistä enemmän. Tutkimuksellamme halusimme myös nostaa esille jokaisen lapsen yksilöllisiä tarpeita, ja miten niihin pystyttäisiin vastaamaan paremmin tämänhetkisessä varhaiskasvatuksessa. Tämän tutkimuksen pohjalta voisi tutkia tarkemmin esimerkiksi yksittäisiä haasteita ja kuinka iso merkitys niillä on, ettei tuen tarpeita pystytä huomioimaan. Toiminnallisena opinnäytetyönä tästä voisi jatkaa niin, että havainnointiin päiväkodin arkea ja sen pohjalta analysoitaisiin, miten tuen tarpeet yleisellä tuen tasolla huomioidaan.

LÄHTEET

1–2-vuotiaan persoonallisuuden kehitys. 2019. Mannerheimin lastesuojelu-
liitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-
kasvu-ja-kehitys/1-2-v/1-2-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/](https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-
kasvu-ja-kehitys/1-2-v/1-2-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/) [viitattu
8.11.2020]

Ahonen T., Asunta, P. & Viholainen H. Motoriset oppimisvaikeudet. Teok-
sessa Ahonen, T., Aro, M., Aro, T., Lerkkanen, M-K. & Siiskonen, T. (toim.)
2019. Oppimisen vaikeudet. Niilo Mäki Instituutti. Saatavissa: [www.kaak-
kuri.finna.fi](http://www.kaak-
kuri.finna.fi) [viitattu 21.02.2021].

Ahonen, J., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Nurmi, J., Pulkkinen, L. & Ruoppila,
I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustan-
nus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 8.11.2020].

Eskelinen M. & Hjelt H. 2017. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lapsen tuen
toteuttaminen. Valtakunnallinen selvitys 2017. WWW-dokumentti. Helsinki:
Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: [https://julkaisut.valtioneu-
vosto.fi/bitstream/handle/10024/80737/okm39.pdf](https://julkaisut.valtioneu-
vosto.fi/bitstream/handle/10024/80737/okm39.pdf) [viitattu 14.2.2021].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. E-kirja.
Tampere: Vastapaino. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi/ [viitattu
26.11.2019].

Heiskanen, N. Tuen prosessit ja lähtökohdat. Teoksessa Pihlaja, P & Viitala,
R. (toim.) 2019. Varhaiserityiskasvatus. E-kirja. 2. päivitetty painos. Jyvä-
skylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 21.02.2021].

Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudis-
tettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori J. 2017. Tutkimushaastattelun kä-
sikirja. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [vii-
tattu 8.11.2020].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes print.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. E-Kirja. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes print. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 27.02.2021].

Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti: Ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY.

Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoo S. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf [viitattu 8.11.2020].

Turja, L. Oppimisen ja kehityksen haasteet. Teoksessa Koivula M., Siippainen A. & Eerola-Pennanen P. (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.

Koivunen, P.L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa – Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korpilahti, P. & Pihlaja, P. Puheen ja kielen kehityksen vaikeudet. Teoksessa Pihlaja, P & Viitala, R. 2019. Varhaiserityiskasvatus. E-kirja. 2. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 21.02.2021].

Kouvola varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2019/06/Kouvola_varhaiskasvatussuunnitelma_010819_alkaen.pdf [viitattu 8.11.2020].

Kyrönlampi, T., Mäkitalo, K. & Uitto, M. 2020. Esi- ja alkuopetuksen käsikirja. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 8.11.2020].

Krogh, S. & Slentz, K. 2011. Early childhood education – Yesterday, Today, and Tomorrow. E-Kirja. 2. painos. United Kingdom: Taylor & Francis Group. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 27.02.2021].

Metsäpelto, R & Feldt, T. (toim). 2015. Meitä on moneksi – Persoonallisuuden psykologiset perusteet. E-Kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 9.11.2020].

Paavola-Ruotsalainen, L. & Rantalainen, K. Varhaiset vuorovaikutustaidot. Teoksessa Niemitalo-Haapola, E., Haapala, S. & Ukkola, S. (toim.) 2020. Lapsen kielenkehitys – Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 21.02.2021].

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. E-kirja. Jokioinen: e-Oppi Oy. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi/ [viitattu 26.11.2019].

Sainio, T., Pajulahti, R. & Sajaniemi, N. 2020. Näin tuet lapsen itsesäätelyä – Hyvinvoinnin pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi/ [viitattu 21.02.2021].

Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki – Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. E-kirja. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi/ [viitattu: 26.11.2019].

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. PDF-tiedosto. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatus-suunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 8.11.2020].

Viholainen, H. & Asunta, P. Motorisen oppimisen vaikeudet lapsen arjessa. Teoksessa Pihlaja, P & Viitala, R. (toim.) 2019. Varhaiserityiskasvatus. E-kirja. 2. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 21.02.2021].

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. E-kirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi/ [viitattu: 26.11.2019].

Vilko-Riihelä, A. & Laine, V. 2013. Mielen maailma 2 – Kehityspsykologia. 5.-6., painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy. [viitattu 21.02.2021].

Vilko-Riihelä, A. & Laine, V. 2014. Mielen maailma 5 – Persoonallisuus ja mielenterveys. 4.-6., painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy. [viitattu 21.02.2021].

Woodfield, L. 2004. Physical development in the early years. New York: Bloomsbury Publishing Plc. Saatavissa: www.kaakkuri.finna.fi [viitattu 27.02.2021].

TUTKIMUSTIEDOTE

3-5 vuotioiden lasten yksilöllisten tuen tarpeiden huomioiminen yleisellä tuen tasolla päiväkodin arjessa – varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta

Opinnäytetyöntekijät

Noora Huovinen ja Taina Puolakka

Yhteyshenkilö tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä:

Taina Puolakka, Puh. +358 50XXXXXXX, otapu006@edu.xamk.fi

Opinnäytetyön tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää teema haastattelujen avulla, miten varhaiskasvatuksen opettajat näkevät lapsien tuen tarpeiden huomioimisen yleisellä tasolla ja miten sitä käytännössä toteutetaan. Tavoitteena on tuoda esille mahdolliset kehittämisen kohteet, jotta lasten yksilöllinen tukeminen toteutuu varhaiskasvatuksessa.

Pyyntö osallistua opinnäytetyöhön

Pyydämme sinua osallistumaan tähän opinnäytetyöhön. Sinulla on mahdollisuus tehdä kysymyksiä opinnäytetyöstä, kun olet perehtynyt tähän tiedotteeseen ja tiedotteen liitteenä olevaan tietosuojaselosteeseen, mikäli opinnäytetyössä käsitellään henkilötietoja. Tämän jälkeen sinulta pyydetään suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voit keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät osallistumisen tai peruutat suostumuksen, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimustuloksia ja kerättyä aineistoa voidaan käyttää ja hyödyntää sellaisessa muodossa, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voida tunnistaa. Opinnäytetyö tulee löytymään Theseuksesta, josta informantit voivat sen lukea.

SUOSTUMUS OPINNÄYTETYÖHÖN OSALLISTUMISESTA

3-5 vuotiaiden lasten yksilöllisten tuen tarpeiden huomioiminen yleisellä tuen tasolla päiväkodin arjessa – varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, sosiaaliala
Noora Huovinen ja Taina Puolakka

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen.

Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen opinnäytetyöstä. Ymmärrän, että tietojani käsittään luottamuksellisesti. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin opinnäytetyötä koskeviin kysymyksiini.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani opinnäytetyöhön. Olen saanut riittävät tiedot oikeuksistani, opinnäytetyön tarkoituksesta ja sen toteutuksesta sekä opinnäytetyön hyödyistä ja riskeistä. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan opinnäytetyöhön.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan, että annan suostumukseni opinnäytetyöhön osallistumiseen.

_____ Päiväys ja paikka
Tutkittavan nimenselvennös

_____ Tutkittavan allekirjoitus

Opinnäytetyöntekijälle. Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta jäävät opinnäytetyöntekijän arkistoon. Tutkimustiedote ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

Mikäli tutkimuksen kohteena on alaikäinen, mutta henkilötietoja ei kerätä, vanhemmille tai sosiaalityöntekijöille tms. annetaan tutkimustiedote sekä pyydetään suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta, mutta tietosuojailmoitusta ei ole välttämätöntä tehdä.

HAASTATTELURUNKO

- Esittely
- AMK-opinnäytetyö varhaiskasvatukseen
- AIHE : 3-5-vuotiaiden lasten yksilöllisten tuen tarpeiden huomioiminen yleisellä tuen tasolla – varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta
- Haastattelu tallennetaan
- Ei ole pakko pitää videota päällä, jos ei halua näkyä tallenteessa
- Haastattelu tallentuu microsoft streamiin -> poistetaan opinnäytetyön valmistuttua, tallennetta ei pääse katsomaan muut kuin me
- Suostumuslomakkeen voi skannata ja lähettää meille sähköisesti

ALOITETAAN TALLENNUS

- Teemahaastattelu: kolme teemaa
 - Lasten yksilölliset tarpeet
 - Tuen tarpeiden huomiointi
 - Mahdolliset haasteet

- Yleisiä juttuja: ryhmäkoko, henkilökunnan määrä, ikäjakauma

- Yksilölliset tarpeet
 - Millaisia yksilöllisiä tuen tarpeita yleisellä tasolla ryhmässänne on?
 - Miten ne näkyvät?

- Tuen tarpeiden huomiointi (yleisellä tasolla)
 - Miten teillä yleisen tuen tarpeita huomioidaan arjessa?
 - Miten tuen tarpeita kartoitetaan?
 - Millaisia tukimuotoja käytätte?
 - Miten tuen tarpeita huomioidaan toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa?
 - Miten tuen tarpeita huomioidaan arjen strukturoinnissa?
 - Miten yhteistyö vanhempien kanssa näkyy?
 - Miten moniammatillinen yhteistyö näkyy yleisellä tuen tasolla?

- Mahdolliset haasteet
 - Millaisia mahdollisia haasteita huomioimisessa näette?
 - Tuoko resurssit haasteita?
 - Tuoko ryhmän koko tai luonne haasteita?

- Onko lisättävää aiheeseen?
- Palautteen kysyminen
 - Selkeys
 - Oliko sellainen olo, että saitte sanottua kaiken haluaman?
 - Millainen fiilis jäi?